

Nova PIV : Korektendoj

fare de Michel Duc Goninaz kaj
Klaŭdo Roux

Dua versio de la 2004/12/06

La malgravaj korektoj (interpunkcio, spacetoj, negravaj mislokoj k.a.) ne estas menciitaj.

Ni dankas al A. Andrieu, J. Bannier, M. Bavant (AdE), G. Berveling (AdE), R. Bolognesi, G. Cavalier, S. Chaves, R. Cuenot, S. Davies, P. De Smedt, B. de Wit, H. Dossche, J. Dumoulin, A. Favre, J. Ferroul, L. Gay, G. Geht, H. Gonin, E. Grimley Evans, C. Günkel, Hamada K., K. Hinsén, H. Hoffmann (k Terminara Sekcio ĉe IFEF), J. Ipfelkofer, P. Jelenc, N. Caragea, D. Kessous, C. Kiselman (AdE), N. Korjencevskaĵa, P. Lagrange, A. Löwenstein (AdE), M. Lunjkovskij, V. Lutermano, M. Malovec, O. Masseron, R. Moerbeek, J. Mráz, S. Norvell, Ono T., T. Pinet, M. Ramelli, J. Rapley, H. Rodewig, J. Roux, Z. M. Sikosek, F. Simonnet (AdE), S. Sire, J.-L. Tortel, R. Triolle, Wang C., B. Wennergren (AdE), M. Zakowsky k.a., kiuj sendis korektopropojn.

Korektindikiloj:

Aldono: ruĝe, substrekte

Forigo: blue, trastreke

Korekto : korekto aŭ koreltokorekto

Enkonduko

p. 18: Botaniko: [...] Alain FAYBRE;

p. 20 Dankon pro iliaj rimarkoj [...] N. Xil CarvalhoŜil Karbaje [...] Korektado de la presprovaĵoj [...] RC. Cuenot [...]

p. 24: en Aranĝo de la vortaro, E, punkto 26, 2.

Vd Aranĝo de la vortaro, E6, punkto 33.

p. 28, dekstra kolumno, linioj 24-25: [...] la fako telekomunikoj (inkl. radiofonion, videoaj kaj elektroakustiko), [...]

p. 29, dekstra kolumno, lasta linio: [...] video.

p. 32, ĉ: bradkipodedoj [...] Bradehypodidae [...]

p. 34 : la radiko + radiko(j) (Vd D5)

p. 35 : Por la kunmetitaj geografiaj nomoj, vd B2

p. 37, maldekstra kolumno: [...] √ Telekomunikoj (inkl. radiofonion, videoaj kaj elektroakustikon)

p. 38 : c) pro ŝanĝo de minusklo al majusklo aŭ inverse (Vd Aranĝo de la vortaro E, 6 punkto 4)

abandon/o [...] ~i (tr) Cedi [...]

★ **abat/o** [...] ~ino. Estrino de kelkaj malnovaj monaĥejoaj en iuj malnovaj ordenoj.

aboc/o [...] ~olibro^Z. Lernolibro [...]

abrog/i Δ (tr) Nuligi leĝon aŭ dekretan fare de la rajtigataj instancoj. ~o₂ (††) Ago [...]

abutil/o ♣ [...] (ekz. *A. theophrasti*, [...])

abutment/o 1 ⌚ Fortika masonaĵo, konstruita ĉe la du ekstretoj de penta flankoj de arko, ponto aŭ volbo, por kontraŭstari ĝian puŝon. ↔ apogarko. [...]

★ **acid/o** ⊗ Kombinaĵo [...] ~alkalebaza ekvilibro (Vd ekvilibro 3). [...] ~ometro ⊕ Aparato, servanta por mezuri la koncentritecondenson de ~o.

★ **aĉet/i** (tr) 1 [...] ~i birdojn kontraŭ [...]

adolesk/i [...] ~anto. Junulo inter 145 k 205 jaroj. ~antino. Junulino inter 12 k 1820 jaroj [...]

★ **admir/i** [...] 2 Senti [...] boneco: ~i la antikvajn [...] (ironie) stultulo ĉiam trovas pli grandan stultulon, kiu lin ~as; (ironie) mi ~as mian malfelieĉon!^Z [...]

aerometr/o (p. 51) La ilustraĵo estas fakte tiu de areometro, translokenda sur p. 107.

afeli/o ⌘ Tiu punkto [...] la plej malproksima al de Suno. [...]

aflikt³i [...] ~o. Sento de iu ~ita: sur la vizaĝo de M. aperis miro, ~o k konfuzo^Z [...]

★ **ag/i** [...] ~o [...] 2 [...] sed pri la statfo, en kiu mi troviĝas [...] ^Z; [...] ~a [...] 2 □ [...] Reĉala komponanto [...]

★ **agord/i** [...]

agres/i [...] ~emo Ψ Tendenco [...] ĉu reage al frustrigo. ~iva. [...]

agronom⁷o [...] ~i¹o. [...] (diplomito el ~ia altlernejo aŭ universitato, formita instruita [...] magistro de ~io (plej altgrada diplomito el ~ia alternejo aŭ universitato, instruita formita [...])

aguti/o ♂ Sp. (*Dasyprocta aguti*) [...]

agvara/o ♂ Sp. (*Chrysocyon brachyurus*) [...]

★**aĝ/o** [...] **grand~a** 1 Pli ol iom maljuna. **2** (evi) = adulta, matur~a. **Atinginta la plejon de sia kresko k forto.** [...]

★**ajl/o** [...] **2** ☞ **La-Bbulb(er)o** de ~o 1 : *ŝafrostaĵo kun ~o.* [...] **~i** ✂ (tr) Spici per ~o: *kaprinfemurajlo ~ita.* [...]

akaci'o [...] **Senegalia ~o** [...]

★**akcel/i** [...] **~iĝi. Moviĝi. antaŭeniri aŭ progresi pli rapide. ~ilo** 1 Pedalo, regulanta la kvanton de a allasata [...] **mal~i** 1 Malkreskigi la rapidecon de korpo aŭ atomo [...] **mal~ado** ☐ Negativa ~ado de movadajfo.

akcesor³a [...] **~aĵo.** Objekto, ilo, meblo ks ne nepre necesa, sed oportuna por iu aktiveoagado [...]

akcidenc/o [...] kontingencte [...]

★**akcipitr/o** ♂ G. (*Accipiter*) [...] k nizo. ☞ *aglo, falko, milvo.* **~edoj.** Fam. (*Accipitridae*) de rabobirdoj **el la** (ordo de falkoformaj) al kiu apartenas aglo, ~o, buteo, cirkuo, nizaglo, grifo, milvo k.a. **la malnovmondaj vulturoj.** ☞ *falkedoj.*

akordion/o [...] ☞ *bandon^{ieo}, harmoniko.*

★**akrid/o** [...] **~edoj** ♂ 1 Fam. (*Acrididae*) [...]

akromat/a ☐☒ [...]

★**aks/o** 1 Ⓜ **Mekanikaĵo stangoforma (ofte cilindra), ĉirkaŭ kiu turniĝas pecoj de maŝino, aŭ kiu turnas tiujn pecojn Cilindroforma stango, kelkfoje provizita per pivotoj, ĉirkaŭ kiu turniĝas peco de maŝino: ~o de rado** [...].

aksel⁴o 1 ♥ (*fossa axillaris*) **Kavaĵo** ĉe la artikolo de la brako kun la trunko: ~a *kavo (fossa axillaris).* SIN. subbrako. [...]

aksolotl/o ♂ La larvo de la Meksika amblistomo, kapabla sin reprodukti [...]

aktini/o [...] **2** [...] atommaso 227,03 [...]

★**akv/o** [...] **4** [...] *oksigena ~o* (☞ *farmacio* Vd *oksigena*; ☞ *hidrogena peroksido*) [...] *peza ~o* (Ⓜ kombinaĵo el oksigeno k de *utero* {...}) **~altira.** Ema sorbi la aeran malsekon: *kalcia klorido estas ~ealtira substanco* [...]

aAkvitan/o. Loĝanto de (A)~io. (A)~io, ~ujo 1 ☞ Provinco [...]

★**al.** [...] **1** Fizikan [...] *apogi sin ~iu^z: ~ la muro*; [...] **5** [...] *estas ~ mi varme, malvarme^z, bone^z, ĝoje^z* [...] **III-** Pref. [...] *~kuri. ~esti* [...] *~paroli*; **4** *~mezuri*

~proprigi, ~fari, ~ĝustigi; **7** *~doni, ~diri. ~meti* ktp. [...]

④ **al/o** [...] **frog~o** Vd *alefrego.*

alb/o ♂ **Pastra-Liturgia** ĝispieda mesvesto el blanka tolo.

albatros/o^z ♂ SpG. (*Diomedea exulans*) de grandaj marbirdoj el la ordo de procelariformaj birdoj, **blankaj kun nigraj flugiloj**, vivantaj super la sudaj maroj, i.a. *D. exulans, blanka kun nigraj flugiloj.* SIN. diomedeo.

albumin/o^z Ⓜ (kn) Globforma, akvosolvebla **hole**proteino. [...]

② **ald/o** [...] **~o lo** 1 Substanco [...] katalizita de **alkal**bazoj. [...]

Aldebaran/o [...] (α *Tauri*) [...]

★**Aleĉj/o.** **Diminutivo-Karesformo** de Aleksandro.

aleron/o ➔ **Diversmaniere-movebla Movebla** klapo, metita [...]

aleŭrod/o ♂ G. (*Aleyrodes, sin. Aleurodes*) [...] **~edoj.** Fam. (*Aleyrodidae*) [...]

aline²o ☐ 1 [...] per nova linio k **ofte** distingita [...]

Aalkazar/o ☞ En Hispanio, reĝa kastelo araba.

★**almaz/o** [...] **~i** (ntr) **P~peti ~on:** *kiu* [...] **~ulo.** Homo, kiu petadas ~ojn: *en ŝia penetranta voĉo* [...]

★**alt/a** [...] **5** Supera al aliaj samspecaj aferoj: [...] *la (A)~a Ĉambro (kontraste ekz. al la Ĉ-Ĉambro de la Komunumojlordoj, en Britio)* [...]

alumini⁴o [...] **~a.** [...] *~aj folio, stango, lado, anso de pordo* [...]

★**am/i** [...] **3** [...] *li postulis tiajn manĝaĵojn* [...] ★ **~o** 1 [...] *refreŝigu refrreŝigu min per pomsuko* [...]

amand/o [...] **2** ☞ Semo, entenita de malmola kerno [...]

ambistom/o ♂ G. (*Ambystoma*) de amfibioj el la ordo de urodeloj, el kiu kelkaj sp-oj ordinare konservas la brankojn dum la tuta vivo, k eĉ seksmaturiĝas en tiu larva formo. ☞ *aksolotlo. → neotena.*

amblistom/o (ark.) = ambistomo. ♂ G. (*Amblystoma*) de amfibioj el la ordo de urodeloj, el kiu kelkaj sp-oj ordinare konservas la brankojn dum la tuta vivo, k eĉ seksmaturiĝas en tiu larva formo. ☞ *aksolotlo. → neotena.*

★**ambos/o** [...] ☞ *~beko*, *~korno*. **2** Inkudo.

americi/o [...] atommaso 243.06 [...]

Amerik^o. La kontinento inter Atlantiko k Pacifiko: *Nord-~o*, *Sud-~o*, *Centr-~o* aŭ *Mez-~o* [...]

amil/o (K) (*iom ark.*) **1** Radiko C₅H₁₁-: *~alkoholo* (C₅H₁₁-OH). **2** Radikalo C₅H₁₁. ☞ *SIN*, pent/ilo.

amin/o [...] **katekol~o** (kn) ~o, *derivanta devenanta* el katekolo [...]

aAmorid/oj^x (*maj. en L.B.*) *Semida* [...]

anariko ☞ G. (*Anarhichas*) [...]

anarki^o [...]

★**anas/o** ☞ Birdo [...] en korto: *doma, sovaĝa vir~o*; *~iri*, *~paŝi* (paŝi kiel ~o, balancante sin de unu piedo *sur-al* la alia.[...])

andre/o ☞ G. (*Andre^eaea* el ~acoj) [...]

anemometr/o ☞ Instrumento, por mezuri [...] rapidecon *de aerfluo* i.a. de la vento. [...]

★**angl/o** [...] **~onormanda 1** Rilata al la *normanda dialekto, parolata de la angla aristokrataro en Mezepokodialekto k civilizacio, regantaj ĉiufanke de Maniko, post la konkero de ~io far la Normandoj*. **2** [...]

angor^o 1 [...] «(A)~oj» estas la unua fikscia filmo en E.. ☞ *anksio*. [...]

anhidrid/o (K) **1** Oksido [...] formi acidon aŭ *alkalbazon*: *fosfora* [...]

anizosfigmi/o ☞ *Neegaleco de la pulsoj en simetriaj arterioj, ekz. en la du radiusaj arterioj* Pulsado regula pri intertempoj, neregula pri forteco.

★**ankr/o** [...] *~umi* (ntr) *Esti ~ita ĉe ~ejo*. *~izita* ☞ (pp pri figuro) Havanta siajn finaĵojn en formo de ~o. *~umi* (ntr) *Esti ~ita ĉe ~ejo*. **de~igi**. *Esti* [...]

antarkt/a^z [...] *la (A)~a oceano* [...]

★**antaŭ** [...] **3** Tempon pli fruan ol alia (pli baldaŭ ol): [...] *li forveturis ~ tri tagoj* (tri tagoj *~* hodiaŭ) [...]

Antil/oj^z 1 Insularo [...] (60–65°U, 15°N). **2** *Σ Regno en Malgrandaj ~oj I (Vilemurbo), Nederlandaj ~oj*. Insularo [...] Venezuelo. *~ano*. Loĝanto de iu el la ~oj. **2** *Σ Regno en Malgrandaj ~oj I (Vilemurbo)*.

★**apart/a** [...] *~igi* [...] **2** [...] *la miksaĵo estas ~igebla en du kompona^entojn* [...]

★**aper/i** [...] ★**mal~i** [...] *dum ŝi sonĝis, mal~is ŝia vivo^z* [...]

② **-ar/ar/** (K) Pref. [...]

③ **ar/o^z**. Mezurunuo por kampoj en la metra sistemo *k valoranta* (-100 m²); *simb.: a: centi~o* (= 1m²), *deci~o* (= 10m²). ☞ *hektaro*.

★ **arane/o** [...] *~oidoj*. Klaso (*Arachnoidae*) de artropodoj [...] **~uloj**. Ordo (*Araneida^e*) de [...]

★**arb/o** [...] **vom~o**. Vomnuksa *strikno*.

arbut/o 1 [...] veruketsupraĵaj, manĝeblaj. *SIN*. *fragarbo*; 14 sp-oj el U Eŭropo, Mediteranea Regiono k NU Ameriko. *SIN*. *fragarbo*. [...]

argiop/o ☞ G. (*A-^ergiope*) [...]

Ari/o. Kristana teologo (*Arius*, 256⁸⁰–336). [...]

arka/a. Arkaika. **~aĵo**. **Io** ~a, i.a. vorto aŭ esprimo ne plu uzata en la komuna lingvo. **~igi**. *Igi* ~a. **~ism^o 1** (pp vorto aŭ esprimo) *~aĵo: kun la tempo la formo nova iom post iom elpuŝos la formon malnovan, kiu fariĝos ~o^z*. **2** ☞ Intenca imitado de malnova stilo, revivigo de malnovaj vortoj.

arkaik^a (arĥaik^a). Malnoviĝinta k ne plu en uzado (*precipe pp vorto, esprimo*). *SIN*. *arkaa*.

arkaism^o 1 Vorto aŭ esprimo ne plu uzata en la komuna lingvo: *kun la tempo la formo nova iom post iom elpuŝos la formon malnovan, kiu fariĝos ~o^z*. **2** ☞ Intenca imitado de malnova stilo, revivigo de malnovaj vortoj.

arkeolog^o (arĥeolog^o). [...]

Arkipelag/o [...] (a)~^o (**arĥipelag^o**). [...]

arkitekt^o (arĥitekt^o). [...]

arkiv^o (arĥiv^o) [...]

artemizi/o^z [...] formo de *A. maritima* *k por mokso* (i.a. *A. chinensis*, *SIN*. *Crossostephium chinense*). ☞ *abrotano* [...]

artikulaci/o Λ La fiziologia estiĝo [...]

asbest/o^z ⊕ ① Fibra mineralo, var. de kelkaj amfiboloj aŭ serpentenoj, *uzata por teksti fajrimunan ŝtofon k, pasintece, en konstruarto, sub formo de interplektaĵo el fibroj varmizola ĉar aeroriĉa el kiu oni povas teksti ŝtofon izolantan kontraŭ varmego k fajro, pasintece uzata en konstruarto: ~o amfibola* [...]

ascend/i (ntr) *Direktiĝi supren (precipe ~)*. **1** *Supreniri: ~i krutaĵon, monton*. **2** → *Supreniĝi*. ☞ *sori, zomi*.

Asir/o. [...] **~iologio**. Scienco pri la antikvaj civilizacioj en Mezopotamio.

astat/o [...] atommaso 209.9910 [...]

astragal/o [...] **3** = talo ①.

astrakant/o 🍁 G. (*Astracantha* [...] pluraj (i.a. la **guma** ~o, *A. gummifera*) [...]

Aŭgsburg/o. **Ŝvabia** Plej-grava urbo de **Ŝvabio** (10°53'E, 48°23'N): la [...]

★**aŭskult/i** [...] **2** (f) Konformigi [...]

aŭstr/o^Z. [...] **(A)~io**, **(A)~ujo**. Regno en C Eŭropo (imperio 1804-1918, [...] **~i(o)-Hungario** 🇵🇷 Regno, kiu unuigis la imperion ~io k [...]

★**av/o**. [...] **~ineto**^Z, **injo**. Karesa nomo [...]

Azerbajĝan/o ☀️ **1** Lando, situanta okcidente de **Kaspia Maro** k dividita [...]

babirus/o 🐐 **GUnuspecia g.** (*B abyrousa babyrussa*) de neremaĉantaj parhufaj mamuloj el Celebeso k Molukoj, **kiuj** parencaj al [...]

Baden/o. [...] **~io**, **~lando**. Iam a **grand**duklando [...]

Baha/o [...] **~a**. Rilata al **~o** aŭ ~ismo [...]

bakŝiŝ/o (fm) Ŝmirmono.

bakteri²o [...] **sapro**~o 🦠 ~o, vivanta nur el **sapr**~o [...]

banal²a. Ordinara, ofte uzata [...]

① ★**bar/i** [...] **ĉirkaŭ**~i **1** [...] la tomo estis ĉirkaŭ~ita per potkrevintaĵoj^Z [...]

② **bar/o** ☐ Unuo de premo, **kiu proksimume egalas la atmosferan premon en la sistemo egs-sistemo**; 1 ~o = 10⁵ Pa. 🇵🇷 *paskalo*.

bastard¹o **1** Infano, naskita ekster laŭleĝa edziĝo **geedzeco** [...]

batokrom/a ☐ Aliiganta la koloron en la direkto **de la al violoruĝo**: iuj [...]

bav/o. Speco de ŝaŭmo, kiun eligas iuj bestoj: ~o de bufo, de heliko. **~i** (ntr) **1** 🇵🇷 **Ĵeti ~on**. **2** Salivumi.

bav/i (ntr) **1** Salivumi. **2** 🇵🇷 **Ĵeti ~on**. **~o**. Speco de ŝaŭmo, kiun eligas iaj bestoj: ~o de bufo, de heliko.

★**bazar/o** [...] **2** Komerca kunveno de vendantoj k aĉetantoj, tenata en tia loko. **3** (evi) = ĉiovendejo. 🇵🇷 *ĉiovendejo*, *foiro*.

① ★**bek/o**^Z [...] **ambos**~o. Tre mallarĝa, **k**onusforma ekstremaĵo de ambos. 🇵🇷 *amboskorno*. [...]

berkeli/o [...] atommaso 247.02.

Bet-Leĥem/o^X 🇵🇷 Hebrea urbeto [...]

bir/i (tr) 🏔️ 🇵🇷 **Fiksi-Precizigi** la pozicion de iu-punkto [...] **~o**. **Ekzakta-determino-de-la-pozicio-de-unu-punkto** **Ago** ~i: [...]

★**bird/o** [...] **rabo**~oj. Vulgara nomo de la falkoformaj ~oj **k katartedoj**: ĉio [...]

bistort/o [...] abrupte mallarĝiĝintaj [...]

★**blank/a** [...] **ŝminko**~o. **Blanka pigmento**, **alkal****Baza** bismuta **nitrato****klorido**, **uzata por ŝminkpulvoroj kaj ŝmiraĵoj**. [...]

★**blek/i** (ntr) **1** Aŭdigi sian voĉon (pp **kvarpieduloj****besto**): *urso* [...]

blend/o [...] **2**^Z ⊕ (ark.) [...] **kiermesito** (*antimon*~o [...]

bleni/o [...] **~oidoj**. Subordo (*Blennioideis*) [...]

bodi/o 🏠 Mensa stato de perfekta mondkompreno sama kun **tiu de** Budho. [...]

bodisatv/o [...] **3** Alnomo de Gotamo [...]

Bofront/o. [...] **~a**. Rilata **al** ~o [...]

bolet/o [...] **flava** ~o (*Suillus luteus*) [...]

bolt/o^Z 🇵🇷 Kunfiksilo [...] ~o **utilas por kunfiksi du pecojn, trairatajn k premitajn** [...]

bomben/o [...] **flavventra** ~o (*B. variegata***bombina**), **ruĝventra** ~o (*B. bombina***variegata**).

★**bon/a** [...] ★**~eco** [...] multaj homoj proklamas pri sia ~eco^X [...]

bor/i. Teksto de la ilustraĵo: [...] e) rapidum-ŝanĝilo [...]

bosveli/o 🍀 G. (*Boswellia* [...]

bBrahmo/o ☸ Monoteisto [...]

★**brav/a** [...] **~e** **1** En ~a maniero: **~e batali**. **2** (interj.) Admirinde: **~e! belege!**. **~aĵo** **1** Ago ~a. **2** = bravuro. **~ul(in)o**. Homo ~a: **ve al tiuj, kiuj estas herooj por trinki vinon, k ~uloj por miksi ebriigaĵon!**^X; **tiu ĉi ~ulo certe povus konkuri eĉ kun la diablo mem!**^Z; (ironie) **el post la arbo li estas ~ulo**^Z (timemulo); **mi faros ĉion, kion, vi petos, ĉar estas sciata en la tuta urbo, ke vi estas ~ulino**^X. **~ulo**. Viro ~a: **tiu ĉi ~ulo certe povus konkuri eĉ kun la diablo mem!**^Z; (ironie) **el post la arbo li estas ~ulo**^Z (timemulo); **ve al tiuj, kiuj estas herooj por trinki vinon, k ~uloj por miksi ebriigaĵon!**^X. **~ulino**. Virino ~a: **mi faros ĉion, kion, vi petos, ĉar estas sciata en la tuta urbo, ke vi estas ~ulino**^X.

bred⁸i [...] **intensa**-**abel**~(ad)o. ~ado de abeloj por produktado de mielo. **intensa bruto**~(ad)o 🇵🇷 ~o de bestoj [...]

★brul/i [...] ~ilo [...] 2 ① [...] flamo: ~ilo de Bunsen; gasalkohol~ilo. [...] sub~i. ~eti. lut~ilo ① Portebla ~ilo, nutrata per gaskartoĉoj, uzata i.a. por luti. ŝalmo, lutlampo, tranĉo~ilo. [...]

brum/o * Malklariĝo de la atmosfero pro akva vapor, kun vidodistanco de pli ol unu-1 kilometro km. nebul.

★brun/a [...] ~ulo 1 Homo ~a aŭ ~hara [...]

★bubal/o [...] RIM. Ne uzu ~o en la senco de alecfalo alcelafo.

bubon/o [...] 2 Inflamo [...] ĉe venera [...]

Buĵumbur/o. Ĉefurbo de Burundio [...]

★bul/o [...] or~o. ~forma maso da oro: ĉu la or~on~bulon mi nomis mia fido? ^X [...]

★buŝ/o 1 ♥ Kavoj en la kapo de homo [...] digesta kanalo: ~o de homo, ĉevalo², hundo², rato; eĉ malgranda muŝo ne estas sen ~o²; ne fermu la ~on al bovo draŝanta^X; mia Dio baris la ~on de la leonoj^X; mi lasis vian ~on al mia ~' premiĝi^W. faŭko, muzelo, rostro.

2 ŝ a) Kavoj en la kapo de besto, tra kiu estas enigataj la nutraĵoj: ~o de ĉevalo², hundo², rato; eĉ malgranda muŝo ne estas sen ~o²; ne fermu la ~on al bovo draŝanta^X; mia Dio baris la ~on de la leonoj^X. faŭko, muzelo, rostro. b) ŝ Aperturo [...]

①bute/o 1-① Peco aŭ organo [...]

②bute/o2 ŝ G. (Buteo) [...]

★buton/o [...] sekur~o 1 En kunfaldebla tranĉilo [...]

celenter/o [...] ~uloj. [...] sakforma k havas ~on interne, [...]

cementit/o ① Fera karbido, Fe₃C [...]

centav/o². [...] (peso, krujzejro, realo) [...]

centi/ & Pref., uzata antaŭ unuoj k signifanta «centono» (10⁻²); simb.: c: ~aro, ~grado, ~gram^o, ~litro^o, ~metro^o; ~grada (= centezimala, centuma).

centigrad/a = centezimala, centuma.

cestod/oj ŝ Klaso (Cestoda^{es}) [...]

cic/o ♥ Homa-Mampinto de iuj mamuloj, i.a. de homo [...]

cikas/o. Teksto de la ilustraĵo, p. 192, 3 : [...]

cikl^o 1 Sinsekvo [...] vicordo: la festoj faru sian ~on²; ~o de ondo: ~o kora ~o [...]

kilo~o □ (ark.) Kiloherc Mil~oj. herco. [...]

cilindr'o 1 Δ [...] b) Solido, kies rando estas ~o a). b) Barita parto de ~o a) aŭ b). 2 Cirkla ~o. 3 ① Samforma ujo, en kiu moviĝas piŝto: pumpila ~o; du~a, kvar~a motoro; (analoge) ok~a aŭto. 3-4 ② Samforma ŝtono, gravurita per bildoj aŭ kojnoformaj tekstoj, k uzata kiel sigelilo en Babilonio k Asirio. 4-5 Samforma objekto: ~o de skribmaŝino; urinaj ~oj (ŝ mikroskopaj ~oj, kelkfoje ĉeestaj en la urinaj sedimentoj).

centra ~o * Steleo 2. kortika ~o * Kortiko 3. ~a 1 Havanta formon de ~o: ~a ujo; ~a ĉapelo (bulĉapelo). 2 Rilata al ~o: ~a kapacito de motoro (en cm³ordinare kalkulata en kubaj cm³entimetroj). [...]

★cipres/o. * Kupreso. [...]

cirkaet/o ŝ G. (Circaetus) de rabobirdoj (el la fam. de akcipitredoj) kun strigosimila [...]

★cirkel/o [...] kalibro~o. [...] (ekster^{aa} kalibro~o) aŭ [...]

Teksto de la ilustraĵo: [...] 4) risorta kalibro~o eksterna.

cirkumfleks'o UA

cis. I- Prep. montranta lokon kuŝantan pli proksime, ol la objekto, kiun ĝi enkondukas estas komplemento de tiu prep. (malo [...])

cum/o [...] skorpieca oida ~o. [...]

★ĉapitr/o [...] alineĉjo, artikolo [...]

ĉerimoli/o 1 * Sp de anono (Annona cherimolia, sin. A. cherimolia) [...]

★ĉeval/o [...] ★~ido. Ido de ~o. ~ino. Ino de ~o. ~iro. [...]

★ĉi/o. La tuto de la koncernataj aferoj, aŭ ~ĉia ajn elemento [...] ~ofaranto (Dio) [...]

★~a. Adj., signifanta [...]

ĉiĉeron/o. Gvidisto por fremduloj tra la antikvaĵoj aŭ vidindaĵoj de urbo kstp.

ĉin/o [...] ~a [...] la Sud~a Maro [...]

p. 213, paĝokapo, dekstre : ĉuvaŝo.

Ĉjiĉihar/o. Ĉinia urbo (123°50'E, 47°20'N).

Ĉju. Ĉinia politikisto k poeto (340-278).

Ĉongĉking/o. Ĉinia urbo [...]

★d. [...] II- [...] 4 signo de formo: D-tenilo, D-valvo (kun-en formo de majuskla D) [...]

★da. Prep. uzata por rilatigi dukun iliaj suplementoj la vortojn aŭ sintagmojn, el kiuj la unua esprimas precizan aŭ neprecizan kvanton, nombron, mezuron, (kvanton, pezon, longon, volumenon k.a.) de la dua: glaso ~ akvo [...] sistemo ~ signoj²; multe ~ papero, [...] RIM. 1 La mezurvorto estas foje neesprimata: ĉu

~~ankoraŭ da kafo?~~ ~~~ĉevaloj ili havis 736^z;~~ la neĝo falas, same kiel se ~ ĝi pluvas. RIM. 2 El la difino sekvas, ke linter du subst-oj oni uzu da, kiam oni volas ~~montri aŭ~~ esprimi, ke [...]

dab/i [...] la kuracisto ~is la gratvundon per vato k oksigena akvo [...]

dakriocist/o ♥ ~~La H~~aromosako. ~ito. Inflamo de la ~o.

★**daktil/o** [...] ~ujo, ~arbo, ~opalmo^x [...] trunko, supre portanta aron ~~de~~ folioj [...]
Teksto de la ilustraĵo: [...] inksaj infloresko [...]

Dalton/o. Angla fizikisto k kemiisto (J. Dalton, 1766-1844). **(d)~o.** Unuo de maso, precipe uzata de biokemiistoj; simb: Da; difino: 1 (d)~o = 1/12 de la maso de unu atomo de C12 (nuntempa valoro: $1,66 \times 10^{-27}$ kg). **(d)~ismo**^z ♣ AHereda anomalio [...] **(d)~ulo.** Individuo trafita de ~ismo: ~o estis (d)~ulo.

★**danc/i** [...] ~o 1 Ago ~i, Ritma movado de la membroj. 2 Aparta speco de tiaj agokorpomoviĝoj; konduki la ~ojn^z (f: doni la tonon). 3 Muzikaĵo respondanta al ~o 1 aŭ 2 tiaj ~oj. [...] ~ado 1 Ago longe ~i. 2 ~Mmaniero, ~~laŭ kiu oni ~as:~~ lerni [...].

★**daŭr/i** [...] ~o [...] 2 [...] kontraste al la fizikamatematika objektiva tempo [...]

debet^o [...] ~i (tr) Enskribi [...] iu: kiam A [...] la ŝuldo de B signifas por A (estontan) bonhavo, [...]

debil/a [...] ~iga [...] ~iga klimato, dieto; uzi ~igilojn por mildigi inflamon.

debit/o^z. Facila podetala aŭ pogranda vendado de varo; serĉateco de varo: [...]

decil/ Å Pref., uzata antaŭ unuoj k signifanta «dekono» (10⁻¹); simb.: d: ~aro, ~belo, ~gram^o, ~litr^o, ~metr^o.

★**decid/i** [...] ~o [...] 2 Io ~ita 1 aŭ 2: [...] la ~o reirfurni estis alprenita la matenon de la 13a tago; [...]

deferent/a dukto, kanalo ♥ ~~—~~ ≡ S_ppermodukto.

definitiv^a. Tia, ke oni ne plu povas ion ŝanĝi [...]

★**degener/i** (ntr) 1 [...] de sia specio [...]

dehisk/i [...] ~**(a(d))o.** [...]

Ⓜ **dek/** Ⓜ [...] **biciklo[4,4,0]~ano.** [...]

dekalin/o Ⓜ Biciklo[4,4,0]dekano [...]

deklarⁱ [...] ~o 1 [...] dogano; ~o pri herediĝo, adoptado [...]

★**deklinaci/o** [...] 3 ∩ Angulo [...] en iu punkto de la tersurfaco [...] ★~i Λ (tr) Eldiri la kazon de difinita vorto.

★**dekliv/o** [...] laŭ la milde leviĝanta ~o en la preĝejon iris reĝoj k reĝinoj^z; ĝardeno kun forta ~o; kruta ~o de duno; [...] ~**a.** Prezentanta ~on Oblikva rilate al la horizonto: ~a ebena, vojsekcio, montpaŝtejo. ~~≡~~ kruta. [...] ~**eco.** Eco de io ~ae: ĝardeno kun granda ~eco; angulo de ~eco. **ŝarĝo~o** [...]

dekoraci^o [...] ~i (tr) Ornami per ~o: salono ~ita per verdaj plantoj; la urbodomo estis ~ita ~~per~~de ĉiuj naciaj flagoj. [...]

dekret^o 1 [...] organo: ~~per ~o povas esti~~ detaligitaj la preskriboj de leĝo per dekreto. [...]

Delhi/o [...] **Nov~o.** Ĉefurbo [...]

★**delikat/a 1** [...] ŝi estis neimageble bela, ~a k pura, kiel folie~~to~~ de rozo^z; [...] ~**senta.** Havanta tre ~ajn sentsojn [...]

Ddeneb/o ∞ Blanketa ĉefstelo [...]

★**dent/o** [...] ~eto. Malgranda ~o. ~ino ♥ (dentinum) Malmola substanco k histo de la ~oj de vertebruloj (samkonsista kiel eburo), tegita de ĉemento sur la radikoj k de emajlo 3 (nur ĉe la mamuloj) aŭ de vitro~ino sur la ~a krono. ~ingo = denta alveolo. [...] **vango~oj^z.** La molaroj k antaŭmolaroj. **vitro~ino** ∞ Vitrobrila, malmola substanco, kiu tegas la ~inon de la ~a krono de la nemamulaj vertebruloj.

~~**dentin/o** ♥ (dentinum) Malmola histo de la dentoj de vertebruloj (samkonsista kiel eburo); tegita de ĉemento sur la radikoj k de adamantino (aŭ: denta emajlo) sur la krono; ĉemento k adamantino renkontiĝas ĉe la denteerviko.~~

descend/i (ntr) Direktiĝi malsupren (precipe →) Malsupreniri, malsuprenflugi.

devanc/i [...] (veturaŭtokodo) [...]

diafragm^o [...] 4 □ ~~☉ ☉~~ Metala plateto [...] 6 □ (en la tekniko de katodradioj) Reguligebla a Aperturo por, kiu povas esti reguligata tiel, ke ĝi limigias la faskon [...]

diare/o ♣ ≡ lakso. Oftaj k likvaj fekoj. ~~≡~~ lakso.

did/o ∞ Sp. (Raphus cucullatus) [...]

diet^o [...] akva (~~≡~~ fasto), lakta, vegetara, vianda ~o; absoluta ~o (plena fasto); mi [...]

★**dig/o 1** Artefarita altaĵo Remparo, starigita [...] **palis~o.** Provizora ~o L, instalita por labori sur seka grundo, prae farita el palisoj, tabuloj ks, nun el profilaj ŝtalaj aŭ betonaj

*elementoj*², formita el profilaj ŝtalaj tabuloj, kunmetblaj al kontinua muro, por bari la akvon el de konstruloko, kiu restu senakva. ☞ kluzo, ĝeto, varfo.[...]

digitopunktur/o ☞ Kuracado [...] : ~o *deriv. devenas* el akupunkturo.

digram/o [...] tipografaj malfacilaĵoj [...] ☞ → diftongo.

dilat/i [...] ~ebla. Tia, ke oni povas [...]

din/o □ Unuo de forto en la sistemo cgs-sistemo k egala al 10⁻⁵ neŭtonoj; simb.: dyn. ☞ neŭtono.

ding/o ♂ *Sovaĝa Aŭstralia hundo* Sp. de *kaniso* (Canis *lupus* dingo), el la g. *kaniso*, enkondukita antaŭ ĉ. 4000 j. la sovaĝa Aŭstralia hundo.

dioksin/o [...] C₁₂H₄Cl₄O₂, [...]

dioram/o 1 ☞ ☞ [...]

★ **direkt/o** [...] 2 ☞ Ĉiu el la kvar ĉefaj mondflankorientiĝoj, nordo (N) [...] uesto (U).

3 Aro de paralelaj rektoj: *tranĉi laŭ la ~o de la longo*, vera ~o ☞ ☞ [...]

disk'o [...] 2 Ronda plato, sur aŭ en kiu estas registritaj sonoj aŭ bildoj, efektivegeblaj per ~legilo. Plato en formo de ~o el ebonito aŭ plasto, en kiu estas gravuritaj sonoj, reprodukteblaj per gramofono: aĉeti ~ojn de dancmuziko; aŭdigi ~on; ~ovendejo, ~oturnilo. ☞ ~oteko, ~oturnilo. [...]

ebonita ~o, **vinila ~o**. Pasinteca ~o 2, resp. el ebonito aŭ el vinila aŭ simila plasto, en kiuj sonoj estas analoge registritaj en sulkaj trakoj.

→ *gravuri*, **elcentra ~o** [...] **kompakta ~o**. Speco de optika ~o, ĝenerale kun registrita muziko; mll: KD: eldoni kompaktan ~on. **optika ~o**. ~o 2, optike legebla per lasero. [...] **~oteko** Vd teko 4. **sub~eto** [...]

sur~igi. Registri sonojn k/aŭ bildojn sur ~on 2 parolon, kanton ks sur gramofonan ~on. ☞ surbendigi. [...] **cifer~o**. Parto ~o forma parto de aparato, gradigita ĝenerale per ciferoj, kiun oni turnas por kunmeti kodon: *monŝranko kun cifera seruro*; *cifer~o de pasinteca telefono* aŭtomata telefonaparato, sur kies rando troviĝas la ciferoj 0 ĝis 9, k kiun oni turnas per fingro por kunmeti la numeron de la alvokata abonanto. [...] **video~o**. Optika ~o kun bildoj k muziko.

dispozicio/o [...] 4 [...] la *tuton de la ~oj devenas el formas* la genotipo; [...]

disprozi/o [...] atommaso 1652,50 [...]

diverĝi^z [...] ~igi. Fari ~a. ~igo. *Mezuro de ~eco*. ~igeco. Propeco de ~iga lenso. ☞ *konverĝi*. ~iga lenso [...] ~igeco.

Mezurata propeco, kiun havas lenso por ~igi. ☞ *konverĝi*.

★ **divid/i** (tr) Fari partojn el tuto: 1 ne disigante: a) du partojn (se evidente, partoj ne precizigitaj): *Elbo ~as Dresdenon en du urbojn, la malnovan k la novan; la pruo ~is la ondojn; la brovojn ~is profunda sulko^z; ĉe fino de linio ni ordinare ~as la vortojn per iliaj partoj gramatikaj^z; se regno estas ~ita kontraŭ si, tiu regno ne povas stari^N; silkaj vestoj de ~ita koloro, en kiuj la dekstra flanko estis verda k la maldekstra flanko ruĝa^z. ☞ duigi. b) plurajn partojn: ~u en tri partojn la spacon de via lando^x; Francio estas ~ita en departementoj; libro ~ita en ĉapitroj. 2 disigante: a) destinante al ĉiu ties havotaĵon: ~i kukon en 2, 4, 6 partojn; li ~is la pomojn inter la infanoj; la homaro ~is sin batale^z; ~i sian tempon inter diversaj taskoj^z; li ~is la du fiŝojn inter ĉiujn^N; ~u en tri partojn la spacon de via lando^x; Francio estas ~ita en departementoj; libro ~ita en ĉapitroj. ☞ distribui, disdoni. b) ĉiu prenante sian havotaĵon: ~i heredon kun fratoj^x; sed ili ne ~is (la panojn) kun sia najbaro^z; mi havis du infanojn, tiam Dio ~is kun mi k prenis unu el ili al si^z; ~i kun iu la mizeron^z, ĉiujn danĝerojn de la vojo; kiu ~as kun ŝtelisto, tiu malamas sian animon^x. Sin. dis~igi. ☞ apartigi, distribui, disdoni, dispartigi, disduigi, dishaki, fendi, partopreni, tranĉi. 1 Disigi (en du partojn): *Elbo ~as Dresdenon en du urbojn, la malnovan k la novan; la pruo ~is la ondojn; la brovojn ~is profunda sulko^z; ĉe fino de linio ni ordinare ~as la vortojn per iliaj partoj gramatikaj^z; se regno estas ~ita kontraŭ si, tiu regno ne povas stari^N; silkaj vestoj de ~ita koloro, en kiuj la dekstra flanko estis verda k la maldekstra flanko ruĝa^z. ☞ fendi, tranĉi, apartigi, disduigi, dishaki. 2 Disigi (en plurajn partojn): a) destinante al ĉiu ties havotaĵon: ~i kukon en 6 partojn; li ~is la pomojn inter la infanoj; la homaro ~is sin batale^z; ~i sian tempon inter diversaj taskoj^z; li ~is la du fiŝojn inter ĉiujn^N; ~u en tri partojn la spacon de via lando^x; Francio estas ~ita en departementoj; libro ~ita en ĉapitroj. ☞ distribui, disdoni. b) ĉiu prenante sian havotaĵon: ~i heredon kun fratoj^x; sed ili ne ~is (la panojn) kun sia najbaro^z; mi havis du infanojn, tiam Dio ~is kun mi k prenis unu el ili al si^z; ~i kun iu la mizeron^z, ĉiujn danĝerojn de la vojo; kiu ~as kun ŝtelisto, tiu malamas sian animon^x. ☞ partopreni. 3 Δ Fari la operacion de ~o: ~i 20 per 3; 27 ~ite per 9 egalas al 3. ☞ onigi. ~a ☞ (pp folio) Havanta tre profundajn enranĉaĵojn, kiuj**

atingas aŭ preskaŭ atingas la mezan ripon, tiel ke la limbo estas tute ~iĝinta: *mane, plume ~a.* ☞ *kunmeta.* ~o **1** Maniero [...] ~a- **1** Rilata al ~o. **2** ♣ (pp folio) *Havanta tre profundajn entranĉaĵojn, kiuj atingas aŭ preskaŭ atingas la mezan ripon, tiel ke la limbo estas tute ~iĝinta: mane, plume ~a.* ☞ *kunmeta.* [...] **dis~i.** **1** ~i **1:** *dis~i substancon en medion.* **2 = ~i 2:** ~i (kun pli forta nuanco): *la viroj, kiuj dis~as inter si la landon².* [...]

dolikot/o ☞ G. (*Dolichotis*) de S-Amerikaj mamuloj el la ordo de ronĝuloj, fam. de kaviedoj, **i.a. la Patagonia ~o aŭ Patagonia «leporo» (*D. patagonum*), iom pli granda ol leporo, kun longaj oreloj k altaj kruroj; abunda en Patagonio.** **SIN.** Patagonia leporo.

★dors/o [...] **3** ☞ Malantaŭa, ordinare ne aganta parto de objekto **aŭ organo:** [...] **4** Supera kurba parto de objekto **aŭ organo** [...] **~e** [...] **2** En la direkto montrata de la ~o [...] **~antaŭa.** Havante [...] **azen~o** ♠ (pp vojo, ponto) Dudekliva, longforma, transversa konvekसाjo, konstruita pro teknikaj kialoj (*azen~a ponto*) aŭ por malrapidigi la trafikon (*urbovoja azen~o*). Konvekसा k konkava evoluo de arko ambaŭflanke de meza kusa supra: *azen~a ponto.* [...] **~suo.** La supra parto de ŝuo, al **fiks** ludrita al la plando.

drat^o [...] **SIN.** metalfadeno **2.** [...] **du~a** (pp elektra kablo) Entenanta du ~ojn sub la izolajo. **sen~a** (pp telegrafio) Ne bezonanta ~on. ☞ *tele. unu~a, du~a, tri~a, ... plur~a.* Havanta unu, du, tri ... plurajn ~ojn: *Prezentanta tri ~ojn: unu~a, du~a, tri~a elektra kablo; tri~a anteno, lineo.* [...] **fando~o** ♣ Fandaĵo-3.

drednaŭt/o ♣ **Angla-Na** nomo de iama **angla** batalŝipo.

② **dril/o** [...] (*Papio leucocephal^{phaeus}*) [...]

★du [...] **~igi.** *Dividi en du partojn, ne disiĝante: la lumo ~igas lian vizaĝon; la tapiŝon faldigu (faldu) ~ige².* **1** Fari, ke afero aŭ kolekto estu ~: *~igi kukon; ~igi la gvardion; la tapiŝon faldigu ~ige².* **2** ♣ (pp kartludo) Dividi kartoblokon en ~ partojn, post la miksaĵo. **~iĝi.** *Dividiĝi en ~ partojn, ne disiĝante: ~iĝa meteologia mapo; ~iĝo de la personeco.* *Dividiĝi en ~ partojn: la vojo, trako, branĉo ~iĝas; ŝajnas, ke la aktoro ~iĝas, perdante preskaŭ sian personecon k akirante novan.* **~ilo** [...]. **4** ☞ dublaĵo. ☞ *subŝtofo.* **~obligi** [...] **dis~igi.** *Dividi en du partojn, disiĝante: dis~igi kukon; dis~igi la gvardion; ♣ dis~igi kartojn (dividi kartoblokon en ~ partojn, post la miksaĵo), ~igi.* **dis~iĝi.** *Dividiĝi en du*

partojn, disiĝante: la vojo, trako, branĉo dis~iĝas.

Dusel^o **Rejnlanda Vestfalia** urbo, ĉefurbo de **NordrejnRejnlando**-Vestfalia (6°46'E, 51°14'N).

★ebon/o [...] **~arbo, ~arbusto** [...] (precipe *Dalbergia melanoxylon*) aŭ [...]

edentat/oj ☞ **KsX** enartroj. ☞ *sendentuloj.*

★edz/o [...] **★~eco.** Stato de ~o aŭ (**ark.**) **de** ge~oj [...] **★~iĝo 1** Laŭleĝa ligo de viro kun virino: *~iĝo pro amo, pro mono, pro konveneco, pro prudento; ~iĝo laŭ koro², laŭ la kvanto da oro²; ĉu antaŭ la ~iĝo vi demandis pri mia konsento²?; nur unu kiseton, partopago de nia ~iĝo¹?; de ~iĝo tro malfrua orfoj naskiĝas²; fianĉiĝo ne estas ~iĝo²; ~iĝofesto (☞ *nupto*); ~iĝopova; ~iĝotaŭga aĝo²; ~iĝovojaĝo (→ *mielo*).* **2** (**ark.**) **Geedziĝo:** *ĉu antaŭ la ~iĝo vi demandis pri mia konsento²?; nur unu kiseton, partopago de nia ~iĝo¹?; ~iĝofesto (☞ *nupto*); ~iĝopova; ~iĝotaŭga aĝo²; ~iĝovojaĝo (→ *mielo*).* ☞ **Sakramento, kiu sanktigas la unuiĝon de viro k de virino, k havigas al ili dian helpon por kristana vivo.** **★~ino.** Virino [...] **eks~iĝi.** **Rompi-Ĉesigi** la (**ge**)~iĝon: *eks~iĝi kun², je, disde iu. eks~iĝo. Rompi-Ĉesigo* de la (**ge**)~iĝo: *peti pri eks~iĝo; proceso pri eks~iĝo; li skribu al ŝi eks~iĝan leteron^x.* ☞ *divorco, repudio, separo.* **★ge~oj.** ~o k ~ino: *ge~oj en paco vivas en reĝa palaco²; ni ambaŭ estas ge~oj².* **ge~eco.** Stato de ge~oj. [...] **ge~iĝi.** Iĝi ge~a paro [...] **ge~iĝo 1** Laŭleĝa ligiĝo inter viro k virino. **2** ☞ **Sakramento, kiu sanktigas tiun ligiĝon, krom~(in)o.** [...]

★egal/a [...] **rand~igi.** Fortranĉi, forbruligi, forpoluri la elstaraĵojn ĉe la ~rando de ia objekto.

★ej/ [...] **RIM 1** Kiam [...] «tabakvendejo». → *uj/ RIM. 4.* **~a-** ☞ Karakterizanta vivulon [...] *saleja planto (SIN. salplanto, halofito) en salaj lokoj, sek~a planto (SIN. sekplanto, kserofito)* [...] **RIM. 2.** **-eja** respondas al la **g** Greka suf. *-phila.* [...]

ejnŝtejni/o [...] atommaso 252,08.

eki/o [...] **ordinara ~o** (*E. vulgare^{is}*) [...]

ekinops/o. Teksto de la ilustraĵo, p. 270 : 4) ekinopso (globkapa ~o, *Echinops sphaerocephalus*) [...]

eksa/ ♣ Pref. [...] «trilionoblo» [...]

ekspertiz/i^z [...] **~o.** Ago ~i **k ties rezulto, ~isto** [...]

ekvilibr^o [...] **3** Stato de sistemo de korpoj, kies konsisto ne ŝanĝiĝas pro ekzisto de du inversaj, samrapidaj reakcioj: *acidalkalobaza* ~o (~o inter acidoj k *alkalbazoj* en solvaĵo). [...]

elateri/o **1** Sola sp. de ekbalio. SIN. ekbalio. → *elatario* [...]

★**elekt/i** [...] **princo~isto**^Z Ĉiu el la **7 ĝis 9** princoj [...]

elektr^o [...] **~ometro** [...] mezuri diversajn **elektrajn kvantojn** [...]

emetik/o **1** (ark.) Kalia k *stibia-antimona* tartrato [...]

enad/o Sp. [...] (*Columba oenas*) [...]

encefal/o [...] **romb~o** [...] dilatiĝo de la centra (*ependima*)-kanalo [...]

enket^o [...] [...]

entolom/o [...] g. de ĉ. 1000 sp-oj [...].

ependim/o Epitelia membrano [...] ~a *kanalo* (*canalis centralis*; tre maldika kanalo, akse de la mjelo; **SIN. centra kanalo**). [...]

epifor/o Larmelfluo sur la vangoj, **pro nebla eliĝo de la larmolikvokiam** (**pro facia paralizo, dakriocistito ktp**) **tra** la larmodukto **ne** estas trapasebla.

epiteli/o [...] **~omo** Kancera tumor, devenanta el **~a hist.**: *glandula ~omo*.

epizooti/o^Z Epidemia malsano de **animalej**; **bestoj**: ĉiu *animala-besta specio* [...]

epsilon/o. La *kvara kvina* grafemo [...]

erg/o Unuo de energio en la **sistemo cgs-sistemo** [...]

ergot/o [...] **~ozo** Malsano [...] grajnoj de la parazit^o en grandajn [...]

erizif/o G. (*Erysiphe* el ~acoj) [...] **~aloj**. Ordo (*Erysiphales* el askomikotoj) [...]

eEseno/o Ano de [...] skoloj (**f**ariseoj k **s**adukeoj).

★**esper/i** [...] **mal~a**. Rilata al **mal~o** [...]

estetik/o [...] **~a**. Konforma al la sento de la belo: *~a spekt~aklo* [...]

eta. La *oka-sepa* grafemo [...]

★**etern/a** [...] **2** Havonta nenian finiĝon: *ĝui la ~an feliĉeon* [...]

etn/o. Homgrupo, konscia pri siaj diferencoj [...] **~ologo**. Specialisto pri **~ologio**. [...]

eŭripterigi/o G. (*Eurypterygius*) [...]

evipan/o **5-(1-cikloheksen-il)-1,5-dimetilbarbituro**, C₁₂H₁₆N₂O₃, kies **natria salo** estas uzata kiel **i**njektibla anestezant^o.

★**f**. [...] ★**~o**. Nomo de tiuj fonemo k [...]

Faeton/o [...] (**f**)**~o** [...] **2** G. (*Phaethon*) de birdoj [...]

falarid/o [...] **arunda** ~o (*P. arundinaceae*) [...]

Falarop(oped)/o G. (*Phalaropus*) [...]

★**falk/o** [...] kun malgranda **korneca** dento ambaŭflanke de la supra duonboko [...] **~edoj**. Fam. (*Falconidae*) de ~oformaj birdoj, al kiu apartenas i.a. ~o, ~~akeipitro, buteo, cirkuo, ~o, milvo, vulturo k.a.~~ [...] **migra ~o** Sp. de ~o (*F. peregrinus*). [...] **~oformaj**. Ordo (*Falconiformes*) de **rabobirdoj**, al kiu apartenas la familioj **de ~edoj, akcipitredoj k pandionedoj**. **SIN. rabobirdoj**.

fFarise/o^Z (**maj. en L.B.**) **1** Ano de hebrea [...] esperon: *ve al vi, skribistoj k (F)~oj, hipokrituloj!*^N. **s**adukeo, **e**Eseno. **2 (f)~o** (f) Homo, afektanta [...]

farĉ/o^Z [...] **~i** (tr) **1** Plenigi la internon de manĝaĵo per ~o: *ansero* [...]

Faŭst/o. **Vira-Familia** nomo, i.a. de la heroo de dramo de Goeto.

fazeol^o [...] *Dolichos* k *Lablab*, [...]

fFeak/o Ano [...]

femto/ Pref., uzata antaŭ unuoj k signifanta «duiliardon» (10⁻¹⁵); simb.: f: *~farado*.

feofitin/o Malkombiniĝa [...]

★**fer/o** [...] **~aĵisto**. Komercisto, kiu vendas ~aĵojn. **~ato** Salo de imaga ~ata acido, H₂FeO₄. [...]

fermi/o [...] atommaso 257,10 [...]

ferolag/o. Teksto de la ilustraĵo (p. 328) : ĉ) pedunklo de infloresko

fervojo **Vd vojo**.

festival/o 1 [...] *la ~o de Salzburgo* [...]

p. 331, paĝokapo, maldekstre : **fideikomiso**

★**fidel/a** [...]

filari/o [...] **2** Kn [...] *Wuchereria bancrofti* k *Onchocercus volvulus*. **~ozo** Malsano kaŭzata de sp. de ~o, *Wuchereria bancrofti* [...] **~uloj**. **Ordo—Superfam.** (*Filarioidea*) de nematodoj, al kiu apartenas i.a. ~o k onkocerko.

filipendul/o G. (*Filipendula*) [...]

filokser/o^Z G → **Malgranda insekto** (*Phylloxera* k **parencaj g-oj**) **de malgrandaj insektoj** el la fam. de afidedoj, **ordo de**

hemipteroj vs., i.a. Daktulosphaira vitifoliae-P. vitifolia, origina el Ameriko [...]

★filtr/i [...]

filum/o [...] **2** (evi) = klado 2. [...]

★fiŝ/o [...] pulm~oj. Dipnoj. rok~o. Kn de maraj ~oj rokloĝaj. rombo~o. Rombo 2. [...]

★flag/o [...] ~eto. Malgranda ~o. vimplo. **2** Ligna ~o, al kiu estas fiksita ordinara ~o. [...]

fles/o ∅ Sp. de pleŭronekto (Platichthys flesus) [...]

Florid/o 1 Malalta k marĉa duoninsulo sudoriente de N-Ameriko (82°U, 28°N) [...]

p. 350 : paĝokapo, maldekstre : fokofloro

★forges/i (tr) **1** Perdi el la memoro; ĉesi memori pri io Ne plu memori pri; ne plu konservi memoron pri [...]

fosfatid/o (kn) Lipido [...] organika nitrogena alkalbazzo: lecitino [...]

franci/o [...] atommaso 223.02 [...]

★frap/i [...] sun~o 1 Haŭta inflamo, kaŭzita de abrupta elmeto al sunaj (precipe ultraviolaj) radioj varmeĝo. [...]

★fraŭ/o 1 Ne edziĝinta viro: li estas persista ~o; oni [...] ĉapon. **2** Paĝio. ~a. Rilata al ~o: frida la ~a lito!; min pereigi ~e, sen infanoj. **2** Paĝio. ~eco. Stato [...]

frikas/i (tr) ~ Kuiru en saŭco viandon (precipe bovidaĵon aŭ kokinaĵon) [...]

frit'i [...] terpom~oj ~ ~itaj terpomaj longformaj pecoj strioj, kutime salitaj: terpom~oj kun majonezo [...]

Fruktidor/o ~ Dekduo monato [...]

frustraci/o ~ Frustrigo, frustriteco [...]

ftir/o ∅ G. (P_hthirus) [...]

★fum/o [...] ★~i 1 (ntr) Ellasi ~on: ~as brulanta pajlo, malseka ligno; ĉiuj kamentubo; ~is k odoris. [...]

★fund/o [...] plat~a, rond~a. Havanta platan (flakono, boato) [...]

★funel/o 1 Tube kun konuse plilarĝigita fino, uzata por gvidi ŝutadon au verŝadon tra malgranda aperturo: Ho, kies supra parto estas konusforma k kiu finiĝas malsupre per rekta tubo, uzata por verŝi likvon en botelon, vazono; ŝtopnutra ~o, apartiga ~o [...]

★fung/o [...] muskardin~o. Neperfekta ~o [...] estiganta muskardin~on. [...]

★furunk/o ~ Dolora haŭta inflamo [...]

futbal/o [...] SIN.~ ~ piedpilko.

① ★gal/o [...]

② gal/o ~ Unuo de ŝanĝiĝo de la akcelo de gravito; simb.: Gal; difino: 1 Gal = 10⁻² m/s².

galin/o [...] ~oformaj. [...] koturno, lagopodo, [...]

gall/o². Gaŭlo: militakiraĵo de la (G)~a bordo. (G)~ujo. Gaŭlio.

★gam/o 1 ~ Serio de la tonoj de tonalo, vicigitaj laŭ tonalto en la amplekso de unu okto Serio de notoj, vicigitaj laŭ ilia natura ordo en la amplekso de unu okto: kromata [...]

gargojl/o ~ Elstaranta kanaletto, ofte skulptita enkun formo de vomanta besto [...]

garn'i [...] ~aĵo [...] **3** ~ Tio, kie plenigas aŭ akompanas la ĉefan elementon de plado kion oni aldonas al la viando (legomoj, terpomoj, rizo ks): kotleta kun ~aĵo; volovana ~aĵo rostaĵo kun diversaj ~aĵoj. [...]

Gaŭs/o [...] (g)~o ~ Unuo de magneta fluksdenso en la sistemo elektromagneta cgs-sistemo; simb.: Gs [...]

gavi/o [...] ~(o)formaj. Ordo (Gaviiformes, sin. Colymbiformes) de birdoj, al kiu apartenas ~o k podiceipo. grebo, podiceipo.

gek/o² ∅ Reptilio (Gekeko [...])

① gen/o [...] → ~a banko, ~loko. ceda ~o Vd cedi, epistata ~o.

germani/o [...] atommaso 72.64 [...]

generator/o ~ Maŝino [...] altfrekvenca ~o; akvo~o (akvoenergia ~o) [...]

geod/o [...] nodajloj. ~ druzo.

geosinklinal/o (ark.) ~ Granda malaltiĝo de la terkrusto, kie akumuliĝas tavolaro dike da kelkaj km de sedimentoj kelkajn km dikaj, el kiuj finevolue naskiĝos montoĉeno.

★german/o [...] malalt~a. [...] kiujn ne trafis la dua konsonantŝoviĝmutacio. [...]

giga/ ~ Pref., uzata antaŭ unuoj, k signifanta «unu miliardo blo» [...]

gip/o ∅ G. (Gyps) de rabobirdoj vulturoj, fam. de akcipitredoj katartedoj, kun nuda kolo [...]

gipaet/o ∅ Grandega rabobirdo vulturo [...]

giromitr/o [...] i.a. G. esculenta kelkafoje manĝata (nur post kuirado aŭ sekigado), sed manĝebla evitenda. [...]

★gitar/o ~ Kordinstrumento [...] havaja ~o (SIN.~ ukulelo). [...]

★**glob/o** [...] **~eto** 1 Malgranda ~o: *aer~eto* (veziko, bobelo); *farmaciaj~etoj*; *sangaj~etoj* (SIN. sango~etoj, globuloj). [...] **~ino** Ⓚ ♂ (kn) ~forma proteino, kombiniĝanta kun hemo en heteroproteinon (hetero~inon)holoproteina parto de hemo~ino k de muskol~ino. hetero~ino. Heteroproteino, konsistanta el hemo k ~ino, kiu transportas aŭ staplas oksigenon. [...] **hemo~ino** Ⓚ ♂ 1 HeteroproteinoHetero~ino, kiu konsistas el hemo k ~ino k koloras i.a. la ruĝajn globulojn de la vertebruloj: *danke al sia kapablo nestabile fiksi kombiniĝi kun oksigeno k karbona dioksido k, hemo~ino transportas tiujn gasojn tra la organismo.* SIN. sango~ino. 2 (ark.) Ĉiu ~ino kun hemoHetero~ino. [...] **muskol~ino.** Hetero~ino de la striitaj k miokardia muskoloj, parenca al hemo~inokiu staplas oksigenon. SIN. mio~ino. [...] **sango~eto.** Ĉiu el la ĉeloj transportataj en la sanga plasmato. SIN. globulo. *leŭkocito, eritrocito.* **sango~ino.** Hemo~ino l. **ter~o.** Tero, konsiderata kiel ~o.

gluk/o Ⓚ Glukoza (en kunmetaĵoj). *gluko. ~olizo* ♂ Ⓚ Malkomponado de glukozo al piruvata acido dum la metabolo. → *glukogenolizo.* ~emio ♂ ♀ Glukozemio. **~olizo** ♂ Ⓚ Malkomponado de glukozo al piruvata acido dum la metabolo. → *glukogenolizo.* ~urio ♀ Glukozurio. **mal~olizo, nov~ogenezo** ♂ Ⓚ Estiĝo de glukozo el piruvata k.a. malgrandaj organikaj acidoj per reakcioj grandparte inversaj al tiuj de ~olizo.

gnu/o ♂ 1 Sp. (*Connochaetes gnu*) [...]

gobius/o ♂ G. [...] **~oidoj.** Subordo (*Gobioidei*) [...]

gonokok/o Ⓚ Sp. (*Neisseria gonorrhoeae*) [...]

★**gorĝ/o** [...] **~oj** ♀ Ruĝo. ~a. [...]

Graj/o. Angla fizikisto (*S.L. H. Gray, 16701905–17361965*). [...]

★**gramatik/o** 1 [...] *historia ~o* (studanta la historion de la formiĝo de la reguloj) [...]

gramatom/o, grammolekul/o (ark., evi) = molo (por respektive atomoj k molekuloj) Ⓚ = molo da atomoj.

grammolekul/o Ⓚ = molo da molekuloj.

★**gravur/i** [...] lum~o. FotoGgriptiko.

greg^o. Aro da brutojsamspeciaj bestoj kune vivantaj: *li pelis* [...] *herdo, #rupo, brutaro, paŝtataro.* [...]

Grenland/o^z = Groenlando.

grif/o^z [...] 2 ♂ ~~Nomo de diversaj rabobirdoj, precipe ekster el la fam. de falkedojakcipitredoj, ekz. vulturo, gipo, gipaeto, neofrono k.a.~~**Vulturo 2.** [...]

★**gril/o** ♂ G. (*Gryllus* k parencaj g-oj) de saltantaj insektoj el la ordo de ortopteroj, subordo de ensiferoj, kiuj iom saltas, vivas en herbejoj (precipe sub surgrundaj folioj k ŝtonoj, en arbaroj aŭ domoj (i.a. en bakejoj) k unutone kantas: arbara ~o (Nemobius sylvestris), hejma ~o (Acheta domesticus), Italia ~o (Oecanthus pelluscens), kampa ~o (Gryllus campestris); la ~o krikrias [...] **~edoj.** Fam. (*Gryllidae*) al kiu apartenas i.a. la ~oj. *akrido, (herb)saltulo.* [...]

★**gust/o** [...] **~osensito.** = ~umado. [...]

gvajak/o [...] **~olo** Ⓚ Etero, C₆H₄(OCH₃)(OH), ekstraktebla [...]

★**ĝoj/i-**(ntr) Senti en la koro [...]

★**ha!** [...] 1 pli vivan senton: ~ ~, *ekĝemis Niko, vidante, kiel la tuta manĝaĵo malaperas*^z; 2 ironion: *ŝia moŝto* [...]

★**hak/i** (tr) 1 Frapo [...] ilo: ~i *arbon*^z [...] *vi povas eĉ ~i lignon sur lia kapo*^z (li ne restas delikata *senreaga*); nek [...]

haliaet/o ♂ G. (*Haliaeetus*) de mar- aŭ lag-bordaj aŭ riveraj rabobirdoj [...]

Hamburg/o^z. Germania havenurbo k lando (9° 58' E, 53° 33' N), iam centro de Hanso.

Hanovr/o [...] ~io ♀ Iama dukreĝlando, poste Prusa provinco [...]

★**har/o** 1 ♀ (*pilus*) [...]

harpi^o [...] 3 [...] (unuspecia g. *Harpia harpyja* el la fam. de akcipitredoj), parenca al aglo [...] ĝiaj plumojn la indianoj uzas i.a. por ornamo ~~ktp.~~ *aglo.*

★**hav/i** [...] 4 [...] ~i *timon, rajton*^z, *ekscit~iĝojn*^z, *honton*^z [...] **sen~igi** **sen~igi.** Senigi [...]

★**hebre/o** (maj. en L.B.) 1 ♀ Ano [...] *mi estas ~o, mi respektas la Eternulon*^x; [...]

★**hejm/o** [...] re~igi. Reveni ~en. sam~ano [...]

hekto/ Å Pref., uzata antaŭ unuoj k signifanta «centoblo» (10²); simb.: h: ~aro (SIN. hektaro), ~gram^o, ~litro^o, ~metro^o, ~vato.

★**hel/a** [...] mal~igio. Fari ion mal~a [...]

hem/o Ⓚ Ruĝa, ferohava, neproteina parto de kelkaj heteroproteinoj (hemoglobino, muskoglobino k citokromo), C₃₄H₃₂O₄N₄Fe. *hemo, porfirino, prosteto.*

hemo/o ♂ (E) Eritrocito (en kunmetaĵoj): ~~glo~~~~bi~~~~no~~~lizo, ~luzino. → *hemato*. [...]

★ **hepat/o** [...] ~**aĵo** ✗ Besta ~o, preparita kiel manĝaĵo: ~~~aĵo de bovido~~; ~~gras~aĵo~~ (~~~o de ansero aŭ anaso, tre grasigita~~); ~~pasteĉo de gras~aĵo~~. ✗ *renaĵo*. [...] **anser~(aĵ)o** ✗ Ansera gras~aĵo: ~~pasteĉo de ansero kun trufoj~~. **gras~aĵo** ✗ ~o de ansero aŭ anaso, tre grasigita: pasteĉo de gras~aĵo kun trufoj. ~**opankreato** ♂ Organo [...]

hepatik/o. Teksto de la ilustraĵo: **hepatiko** 21 [...]

★ **herb/o** [...] **trud~o**. ~o, nature kreskanta en kult~~ur~~~~iv~~ata tero aŭ sur flegataj areoj [...]

★ **herez/o** ~**ecro**. Eco de [...]

Hermion/o. Virina nomo, i.a. de la filino de ~~Menelao~~~~Melenao~~ k Heleno.

herpest/o : estu post Herostrat/o.

p. 445, paĝokapo, dekstre: **h**~~k~~oko.

hes/o. [...] (H)~**io**, ~**ujo**, ~**lando**. **Nomo de pluraj** ~~g~~Germanaj ~~feŭda~~regnoj, nun unu el la landoj de FRG (9°E, 51°N).

hidroker/o ♂ (G) ~~G~~. (*Hydrochoerus*) de ~~S~~Amerikaj mamuloj el la ordo de ronĝuloj, vivantaj de oligoceno ĝis nuno: grandaj kiel porko, senvestaj, kun naĝhaŭto inter la piedfingroj; vivas ĉe lagoj k riveroj. ✗ ~~kapibaro~~ la sola ankoraŭ nun vivanta sp. estas kapibaro, la plej granda el la ronĝuloj.

hiperbol/o. Ilustraĵo: dekstre estu n. 2 (anst. 3), k la n. 3 mankas maldekstre.

★ **hipokrit/i** (tr) ~~S~~sajniĝi ion [...]

hipopotam¹o [...] **nana ~o**. Mamulo (unuspecia g. ~~Choa~~~~eropsis~~ *liberiensis*) [...]

hipotaks/o [...] markitaj per ~~ligiloj~~ (~~konj~~oj ~~k~~subjunkcioj).

hipsokrom/a □ Aliiganta la koloron en la direkto ~~de la al ruĝo~~~~bluo~~: *iuj* [...]

Hirkani/o [...] ~~la~~-Kaspia ~~maro~~ [...].

Hiroŝim/o. Japania urbo, detruita de la unua (~~Usona~~) atombombo [...]

hirt³a 1 [...] Rekte staranta: [...] ~a *herbo kovris la* ~~f~~utan ~~tombejon~~ [...]

★ **hirud/o** ♂ G. (*Hirudo*) de hermafroditaj vermoj [...], *kiuj* suĉas [...]

Hitler/o. Germana regnestro [...], ~~unu el la fondintoj~~~~estro~~ de la nazia partio [...]

★ **hok/o** [...] ~i (tr) Kroĉi, kapti per ~o [...]

Holand/o². **Nomo de du** ~~P~~provincoj [...]

holografi/o ~~g~~~~l~~~~o~~ [...] [...]

hologram/o ~~g~~~~l~~~~o~~ [...] [...]

★ **hom/o** [...] ~**aro**. La tuto de la ~oj: *Z. estis bonfaranto de la ~aro*; *peko k eraro estas ecoj de l' ~aro²*; [...]

Hon(g)kong/o. Insulo k teritorio kun speciala statuso ~~Tre granda havenurbo~~ en S Ĉinio (114°E, 22°25'N).

Honorlat/o. Vira nomo.

hormon/o [...] **steroida ~o** (E) ♂ ~o, ~~derivanta~~~~devenanta~~ el sterolo [...]

Hubl/o. Usona astrofizikisto (*E. P. Hubble*, 1889–~~1924~~~~1953~~) [...]

humul/o ✗ [...] **Japania ~o**. Sp. de ~o (*H. japana*~~japonicus~~) [...]

hun/o 1 ~~Ĥ~~ Ano de Azia popolo, kiu invadis Eŭropon en la 4a k 5a jc: ~~grandaj kiel niaj ~oj~~ ~~tomboj²~~. **2** (f) Sovaĝe detruanta barbaro. ✗ *vandalo*.

★ **hund/o** ♂ ~~Sp. de kaniso~~ ~~Mamulo~~ (*Canis lupus familiaris*); ~~m~~amulo el la subordo de rabobestoj, g. kaniso, tre inteligenta [...]

★ **huz/o** [...] Nigra ~~Maro~~ k Kaspia ~~maroj~~ [...]

Ĥajbar/o. ~~Montpasejo tra Hindukuŝo, liganta Kabulon kun Peŝavaro, ofte uzata de invadantoj~~~~Kajbaro~~.

ĥirurg⁸o² = kirurgo. ~i⁸o = kirurgio.

★ **i/o** [...] RIM. 2 [...] (sk. ~~est~~diaĵoj) [...]

★ **ibis/o** [...] **sakra ~o**. Sp. de ~o (*Threskiornis aethiopicus*) [...]

★ **ide/o** [...] ~**ologio 1** Ano de ~**ologio 1**. [...] ~**ologia**. Rilata al ~**ologio 2**: *la ~ologia signifo* [...]

ideografi⁹o. Sistemo [...] prezentas ne la ~~fonem~~sonojn ~~de la vortoj~~, sed la ~~morfem~~ideojn [...]

★ **ig/** [...] RIM. 4 [...] *ori*, *rimi*, *sulfuri*, *trui*, *vaksi* [...]

① **-ik/**. Suf., uzata por formi nomojn de arto, ~~scienco~~ aŭ tekniko [...] estas la pli rekomendinda. ✗ ~~-olog/~~.

① ★ **-il/**. I- [...] **1** instrumento~~n~~ (objekto aŭ substanco): *buterig~o*, [...] *viŝ~o²*; ktp; [...] **2** aparato~~n~~: *paf~o²*, [...] **3** parto~~n~~ de aparato [...]

③ **il/** ~~▲~~. Suf. [...] *kvar~o*, *dek~ilo*, [...]

ili/o [...] koksosto. → *iljo*. ✗ *iskio*, *pubio*.

★ **imit/i** [...] ~**a**. Prezentanta ~on: ~a *produktaĵo*; *la infano ~e balbutas* [...]

impedanc/o □ [...] trafluanta ~~ĝ~~in [...]

impresari²⁴o [...]

② **-in/** ⑧ ⑨ Suf., uzata por tradiciaj nomoj de substancoj: **1** eltiritaj el la respondaj aĵoj: johimb~o, koka~o, kolĉik~o, inul~o, penicil~o, insul~o ktp. **2** devenantaj el karakterizaj ecoj: glob~o.

incest/o ⑨ ⑩ [...] la plej malnovaj tabuoj en de la homaro genro [...]

★ **-ind/** [...] **II-** [...] **~a** [...] detala priskribo; ne estas ~e perdi tempon por tio². [...] **~e.** Laŭ inda stato aŭ maniero: ne estas ~e perdi tempon por tio². [...]

★ **indign/i** (ntr) Senti [...] *~i pro, pri maljusta akuzo* [...]

indik³i [...] **~anto** ⑧ Substanco [...] *ĉe titrado de acidoj kun alkalbazoj* [...].

inflam⁴o [...] ŝvelo, ruĝe^{eo} k doloro [...] bronkito, laringito, vaskulito k.a.ktp: akuta, kronika ~o. SIN. brulumo. **~i** (ntr) Esti en stato de ~o. **~igi.** Kaŭzi ~on. ⑩ *iriti.* **anti~a, kontraŭ~a.** Destinata kuracibatali kontraŭ ~on.

ileks²o [...] **Paragvaja ~o.** Sp. de ~o (*I. paraguayensis*) [...]

★ **insekt/o** [...] **fi~o², trud~o.** Ĉiu parazita ~o. [...]

intelekt⁴¹o [...]

★ **intenc/i** (tr) Konscie [...] *antaŭe ~u, k poste komencu²* [...]

interfer/o 1 ① Kombiniĝo [...], el kiu rezultas ~a laŭloke en~fortigo aŭ malfortigo [...]

★ **intern/a 1** Enhava ~a aŭ okazanta [...]; malekster: *~a parto de urbo* [...] *~a maro* ([...] ekz. Mediteraneo, Kaspia ~aro); [...]

lon/o [...] (**li**)~a ⑧ (pp modalo) Uzanta [...]

Ismail/o. Araba vira nomo, i.a. de ŝahoj [...]

★ **-ist/** [...] RIM. 1 En la senco 2, al ĉiu **ism-**vorto respondas **ist-**vorto, eĉ kiam **ism** estas **vortfinaĵo** k ne suf. [...]

iteraci/o [...] **2** Δ Kunligaĵo de bildigo kun ĝi mem, do *f, f o f, f o f o f, ...*. **~i** (tr) Ripeti (komputan proceduron). **3** [...] ⑩ *epiforo.* **~i** (tr) Ripeti (komputan proceduron).

★ **izol/i** [...] **4** ① Ŝirmi kontraŭ perdo de varmo, aŭ kontraŭ enlaso aŭ ellaso de varmo **3, malvarmo,** akvo, bruo **ktpks:** *~i la murojn de domo kontraŭ bruoj.* [...] **aer~ita.** ① Tia, ke la ~aĵon liveras la aero ~ita per aero. **son~i.** Izoli ~i (kameron, ĉambron **ktp-ks**) tiamaniere kontraŭ, ke la eksteraj sonoj ne povas tien

penetri. ⑩ *e ĥo.* **varm~i.** Provizi (ujon, konduktilon ktp) per varm~aj envolaĵoj. **varm~a.** ~a kontraŭ varmo 3: ligno, aero, multaj plasto estas varm~aj; materialo el interplektaĵo de fibroj (el vitro, lano ks) estas varm~a pro enhavo de aero. Malebliganta la elperdiĝon de varmo: asbesto estas varm~a materialo.

izomorf/a [...] **~io** Δ Bijekcio [...] de strukturo. **~ia.** Rilata al ~io; estanta ~io.

Jangon/o. = Ranguno. Ĉefurbo de Birmo (96°09'E, 16°47'N).

★ **jar/o 1** ⑧ Tempomezurunuo [...] *sidera ~o* (tempo inter du revenoj de Suno al la sama stelo, t.e. 365,2564366,2422 tagoj). [...]

★ **jes** [...] **~igi 1** *~i.* **2** ★ Konfirmi. [...]

jet/o. Teksto de la ilustraĵo:

[...] f) fuzelaĝo; g) stirejo [...]

jokto/ ⑧ Pref., uzata antaŭ unuoj, k signifanta «kv^{ar}miliono» (10⁻²⁴); simb.: y.

jol/o ⑧ **1** Malpeza, longa boato [...]

Jork/o. Anglia urbo (1°04'U, 53°58'N). **~a Kabo.** Nomepiteto de la plej N kabo de la Aŭstralia kontinento [...]

jota/ ⑧ Pref. [...] «kv^{ar}miliono**blo**» [...]

jugoslav/o [...] (**J**)~io. Regno [...] en 1991-2003 konsistanta el [...]

★ **jung/i** [...] **~ilaro.** Tuto de la pecoj, destinitaj por ~i bestojn al ia veturilo, ktp: surmeti la ~ilaron de la bovoj al brutoj^x. [...]

junt/o. Teksto de la ilustraĵo: 4) hiru dvosta ~o.

ĵorur/o^d ⑧ Japana poezieca teksto, recitata i.a. por akompani la ludon en la pupteatro k kabuko melodramo, naskiĝinta en la 17a jc, ĉiam akompanata de ŝamiseno.

★ **ĵur/i** [...] **~a** [...] **2** Promesinta [...] (→ *ĵurio*), *funkciulisto, policisto.* [...] **kun~i** [...] forigi iun: pli ol kvardek estis la tiel kun~intaj^x sin kun~i kontraŭ la tirano.

kabriolet²o 1 Durada unuĉevala veturilo kaleŝo, [...]

kabuk/o^d ⑧ Japana popola dramo, naskiĝinta en la 17a jc, ludata nur de viroj, kun stiligitaj aktormoviĝoj ĉiam akompanata de ŝamiseno.

★ **kaĉ/o 1** ⑧ Manĝaĵo [...] ⑩ *pureo, buljono, grio* [...] **~igilo.** Premilo por ~igi legomojn ktp.

★ **kaf/o 1** ⑧ Semo («grajno») aŭ ĉu grajnoj (ofte rostitaj k muelitaj) de ~arbo aŭ ~arbusto,

uzataj por preparo de tonika k stimula trinkaĵo (∼o 2): *mueli ∼on*; *∼muelilo*, *∼plantejo*, *∼skatolo*, *∼vendejo*. **2** ✘ Trinkaĵo [...] **lakto**∼o. Trinkaĵo el ∼o 2 kun *malmulte aldono* *de* lakto. [...]

kafr/o ^(ark.) Ano de bantulingva [...]

kaka'o 1 🍁 Semo (∼ofabo) aŭ ☞ ∼ofaboj (eventuale fermentintaj k muelitaj) de ∼oarbo. **SIN.** ∼ofabo. → ∼obutero, ∼opulvoro. **2** ☞ ∼opulvoro aŭ ☞ Trinkaĵo, preparita *el ĝiel* ∼opulvoro [...]

kalif^o [...] ∼uejo. Lando regata de ∼o.

kaliforni/o [...] atommaso 251.08.

★ **kalik/o** [...] **krom**∼o 🍁 Involukro—*el brakteoj*, kiu similas al ekstera ∼o [...]

★ **kalkul/i** [...] ∼o [...] **2** Operacio per nombroj: *ĝusta^z* [...] *infinitesima* ∼o. [...]

kalori/o [...] unuo de varmo *kvanto*, [...]

★ **kamel/o** ☞ G. (*Camelus*) [...] *unu* *du* ĝiba ∼o aŭ *dromedaro* (C. *dromedarius*) [...]

kamikazo 1 [...] japana *aer* armeo [...]

kamufli/i [...] ∼aĵo. *Io, kio* ∼as. ∼ilo. Tio, kion oni uzas por ∼i (retoj, branĉoj, *farboj* k. a. ☞).

kanal'o [...] **centra**∼o, **ependima** ∼o Vd *ependimo*.

kancer/o [...] **2** 🍁 Plantmalsano [...] inter la parazito k la parazit*a*to, ofte [...]

★ **kankr/o** [...] **Amerika** ∼o. Sp. de ∼o (*Ca^mbarus affinis*). **Eŭropa**∼o. Kn de du sp. oĵ de ∼o, *Astacus a.* k *A. leptodactyl^ous*. [...]

② **kanon/o** [...] **dua**∼a. Rilata al libroj de la **Malnova Testamento** *hebrea Biblio* (ekz. [...])

kapibar/o ☞ Sp. de hidrobero (*Hydro^hoerus hydrocaeris*, *sin. H. capybara*) *granda kiel porko, senvosta, kun naĝhaŭto inter la piedfingroj, vivanta ĉe lagoj k riveroj de S Ameriko*.

★ **kapt/i** [...] **muŝ**∼ulo 1 ☞ G. (*Muscicap^aa*) de birdoj [...]

kara/o [...] ∼ficoj, ∼fitoj. Klaso (*Charophyc^ae* el klorofitoj) aŭ filumo (*Charophyt^aeae*) de verdalĝoj [...]

karbon'o [...] ∼ato. Salo *aŭ estero* de ∼ata acido [...] **SIN.** freono. [...] **poli**∼ato. *Malmola travebla plasto, uzata anstataŭ vitro*. [...]

karbunkl/o 1 🍂 *Pluraj furunkoj, progresintaj al absceso en subhaŭta konektivo, kun multaj drenvojoj; ordinare kaŭzata de la ora stafilokoko* *Infekta malsano, karakterizata de*

abscesoj de la haŭto. **2** (evi) = antrakso. **3** (evi) = smuto.

★ **karmin/o**. *Iom violete ruĝa* *Rozruĝa* kolorilo, *ne solvebla derivaĵo (lako 4) ekstraktata*—*el la*—*koĉenilo*. **∼a**. *Iom violete* *Intense, ne tre brile* ruĝa: *la* ∼a *koloro de la lipoj^z*. **∼i** (tr) Farbi per ∼o. **∼a acido** ☞ *Organika acido, C₂₂H₂₀O₁₃, kies alumina k kalcia salo estas ∼o*.

★ **karo/o 1** 🍂 *Stangeto kun kvarfaceta pinto, uzata kiel arbalesta pafaĵo*. **2** ♠ Unu el la kvar emblemoj de ludkartoj, signita *per ruĝa figuro simila pinton de ∼o* *de malgrandaj ruĝaj lozanĝoj*: *∼a damo^z, reĝo^z*. **∼vico**. *Aranĝita laŭ la maniero de la lozanĝoj sur* ∼a karto.

★ **kartavi** (ntr) Prononci iujn konsonantojn, k precipe /t/, kun *grasa*—*rulbruo* [...]

★ **kartilag/o** [...]

karvio. Teksto de la ilustraĵo, p. 539: [...] c) infruktesko (kun *meta* umbelo) [...]

★ **kat/o** ☞ Sp. [...] dombesto: ∼o *miaŭas* [...] *danci kiel ∼o ĉirkaŭ poto^z* (*agi tre atente* *peni por plaĉi*); *vivi* [...]

kataliz/i [...] ∼o. *Ago* ∼i, [...] **mem**∼o ☞ ∼o, kiu estas kaŭzata de *la*—*substanco* *mem*—*produkto de la reakcio*.

katart/o ☞ G. (*Cathartes*) de grandaj Amerikaj *rabobirdoj* *vulturoj*. **∼edoj**. Fam. (*Cathartidae*, *sin. Vulturidae*) de *Amerikaj novmondaj rabobirdoj* *vulturoj (ordo de cikoniiformaj birdoj)*, al kiu apartenas i.a. ∼o k kondoro.

katadioptrik/o ☐ *PTiu*—*parto* de optiko pri la reflekt*o* (katoptriko) k refrakt*o* (dioptriko) de la lumradioj.

katiz/o [...] ∼i (tr) *Doni* ∼on al *ŝt*ofo [...]

Katon/o. [...] ∼o el **Utiko**. Pranepo (*M. P. Cato*, 953–46) [...]

katoptrik/o ☐ Parto de optiko pri la reflekt*o* de la lumradioj.

keĉu/o. Ano de gento de Peruo, *de kiu unu tribon fondis* *kies regantoj estis la* *inkaoj*: [...]

keir/o 🍁 Sp. [...] (diverskoloraj ĉe la *ku*ltivataj formoj) tre odoraj.

★ **kelk/a** [...] RIM. 3 *Z. uzis*—*kelk* *uzeblass* *afikse* *kiel*—*afikson*, por esprimi proksimuman nombron [...]

★ **kel/o 1** Subtera ĉambro, en kiu oni^f [...]

Kelvin/o. Angla fizikisto (*W. Thompson/Lord Kelvin*, 1824–19072). [...] de akvo: 0°C *egalas al* 273.16 K.

② **ket/o** ④ Mil de **ketono** en kunmetaĵoj: ~ozo (Vd ④ozo). **~ogrupo**. >C=O:~o=0.

keton/o ④ Substanco, enhavanta ketogrupon (>C=O) [...] ~ozo **ψ** Patologia pliiĝo de ~oj en la sango, **tio~o** [...]

Kijl/o: estu post Kigali/o.

Kikihar/o. Ĉjiĉjihar/o, Ĉinia urbo (123°50'E, 47°20'N).

kirk/o. Teksto de la ilustraĵo: [...] abutmenta pilastro apogilastro.

kirmes/o 1 Ruĝa tinkturo, devenanta el sp. de koĉuledo [...]

kiŝ/o **ψ** Salgusta torto: Lorena ~o (lardotorto) Lardotorto: Lorena ~o.

kKitid/oj ③ Popolnomo [...]

Kju. Ĉju, inia politikisto k poeto (340–278).

klad/o [...] 2 =-(ark.) =filumo 2. [...]

★**klap/o** [...] 4 =~valvo: (f) mankas ~o en lia kapo^Z (li estas frenezeta malsaĝa).

klaŭn/o. [...] **~aĵo**. Gesto(j) ~sinteno [...]

★**klav/o** [...] **~i** (tr) Premi ~o(j)n, ekz. por telefoni, Kunmeti telefonnumeron per ~aro, ~diski, tajpi.

klik/o: **~i** [...] estu post ~o 3.

Teksto de la ilustraĵo (p. 560): **kliko**. **~aĵo**. [...] 4) kontraŭ horlo direkte ebla; 5) kontraŭ horloĝ direkte ebla. 6) ~o de idlilo. a) risorto ~o; b) ~o risorto.

klistron/o ④ Plifortigilo por mikroondoj, Rapido modolata tubo enhavanta laŭprincipe enmetan resonilon, glit spacon k elmetan resonilon.

★**klopod/i** (ntr) 1 [...] Ĉiu ~u nur [...]

klostridi/o [...] C. botulin ~um [...]

① **knik/i** (ntr) ① [...]

koan/o ♥ (choana) Ĉiu el la du [...].

kobajl/o [...]

koĉ/o ⑧ 1 Sp. (*Dactylopius coccus*, sin. *Coccus cacti* el fam. *Dactylopiidae*), G. (*Coccus* el ~edoj) de insektoj, el kies plej konata sp. (*C. cacti*), parazitanta sur kakttoj (precipe opuntioj), kiu sekrecias vakson k enhavas ruĝan substancon, fonton de koĉenilo: indiĝena el Meksiko sed importita al Honduraso, Kanariaj Insuloj k Alĝerio, k el kiu oni ekstraktas ruĝan kolorilon nomatan koĉenilo. 2 G. (*Coccus* el ~edoj), kies plenkreskuloj estas kovritaj de vaksa sekrecio. ~edoj. Fam. (*Coccidae*) de insektoj, al kiu apartenas i.a. ~o 2. **~oideoj**, **~uloj**. Superfam. (*Coccoidea*) de insektoj el la ordo

de hemipteroj, subordo de sternorinkoj, al kiu apartenas i.a. ~o 1 k 2; la inoj estas senflugilaj, sen- aŭ tre mallong-piedaj, rondformaj k parazitigas sur diversspeciaj vaskulplantoj, dum la virseksuloj estas duflugilaj k ne sin nutras; ili sekrecias vakson aŭ lakon. **lako~o**. Sp. de ~ulo (*Tachardia lacca*, sin. *Coccus lacca*), parazitanta sur ŝosoj de diversspeciaj arboj en Hindio, Tajlando k Ĉinio, k sekrecianta lakon 3.

p. 565. Teksto de la ilustraĵo: **koĉo**. **~oideoj**, **~uloj**. Precipaj stadiformoj de ~ulo [...]

★**koĉenil/o**. Ruĝa kolora substanco, ekstraktata el koĉo: ĝi konsistas el pluraj derivaĵoj de karmina acido, k estas fonto de karmino.

★**kojn/o** 1 Ligna [...] uzata por fendi: oni elbatas ~on per ~o^Z (pf nova forpelas malnovan la novaj ĉagrenoj forgesigas la antaŭajn → vundo). 2 Similforma [...]

★**kolibr/o** [...] ordo de apodusformaj [...].

kolimat/i [...] 2 **☛** Aparato, tra kiu ĉaspiloto celumas moviĝantan celon.

★**kolor/o** [...] **~aĵo**. ~a substanco. **~igi**. [...] okulojn^X. **~igaĵo** = ~(ig)ilo. **~(ig)ilo**. Substanco, uzata por ~igi. ~farbo, pigmento. **~igisto** [...] **~igi** [...] konfeso. **~ilo**. Organika farbo. ~pigmento. **~isto** [...]

Teksto de la ilustraĵo (p. 574): [...] a) arĝento [...] c) ruĝo (gorĝoj), ĉ) lazuro (bluo) bluo (lazuro), d) sablo (nigro) nigro (sablo), e) sinoplo (verdo) verdo (sinoplo); f-g) peltoj: f) hermeino; g) vajro.

kompulsi/o **ψ** Nerezistebla impulso al ago, kies motivon la subjekto ne komprenas k ofte aŭ malaprobis.

★**kondamn/i** (tr) 1 [...] punon: [...] longan tempon vagadi en la nokto^Z; (f) [...]

kondor² **♂** Sp. (*Vultur gryphus*) de Grandega rabobirdo vulturo, el la fam. de katartedoj, vivanta en rokaj regionoj de Ameriko; du sp-oj: **Anda ~o**. Unupecia g. *Vultur gryphus*, el rokaj regionoj de S-Ameriko; **Kalifornia ~o**. Unupecia g. (*Gymnogyps californianus*), el Kalifornio. ~grifo.

kondukt/i [...] **~aĵo** **⊥** Kunaĵo [...] aparatojn; fiksa, movigebla ~aĵo; [...]

Kong/o 1 Granda rivero de C Afriko (12°24'E, 6°S) = Zaire. 2 Σ Nomo [...]

konkreco/o [...] stalagmito k stalaĝitito estas [...]

konkrement/o [...] kavaĵo aŭ histo [...]

konifer/oj^z 🌲 Klaso (*Coniferae*, sin. *Pinopsidae*), el gimnospermoj [...]

konsign/i (tr) 1 📧 Sendi [...] provizio.
~~~aĵoj. ~itaj varoj.~~ 2 🛑 Teni preta en kazerno, kun malpermeso eliri: ~i *trupojn, batalionon.*
~~~aĵoj. ~itaj varoj.~~

konsili/o 🗣️ Gvida [...] entrepreno: ~o *de la krono*; [...] *Sekureca (K)~o pri Sekureco de UN*; [...]

konstelaci/o [...] la ~o de ~~la~~ *Virgulino, de Oriono.*

kontakt'o [...] ~i (tr) Havi ~on kun; intertuŝi: ~i *instancon, respondeculon*. [...]

koop'ti (tr) Aldoni [...] ~~Sin.~~ *alekti.* [...]

kopal/o [...] **Amerika ~o, Brazila ~o,** [...] (*Hymenea coubaril*); [...]

koriz/o 1 🏹 *Inflamo de la naza mukozo*; 2 = **R**inuito. 🗨️ *kataro, malvarmumo. perioda spasma ~o.* Fojnokataro.

★ **korn/o** [...] **ambos~o.** *Konusforma ekstremaĵo de amboso.* 🗨️ *ambosbeko. aŭto~o* [...]

★ **korp/o** [...] **~eto 1** Tre malgranda ~o, i.a. ♥ *etaĵ, globaj aŭ ovoidaj organoj.* 🗨️ *organeto.* [...]

korpusk'l/o ☐ (ark.) Partiklo. 🗨️ *korpeto.*

★ **kort/o** [...] 2 [...] *balaĵon el ~o eksteren ne elportu*^z. → *farmodomo. ~a.* [...]

kortinari/o [...] ĉ. 400-1000 sp-oj [...].

★ **kovr/i** [...] **libro~ilo.** Papera [...]

★ **krani/o** [...] ~a [...] etimoido, vomero, mandiblo, hioido); ~aj *nervoj.* ~ologio 1 Frenologio. 2 Antropologia fako pri la ~oj.

kreatin/o [...] ~ino. Cikla amido, C₄H₇N₃O₃, katabolaĵo [...]

krenel/o 🏰 *Ĉiu el la e* **En** *tranĉaĵoj, faritaj en la parapeto supre je regulaj distancoj en la supro de fortikaĵa muro, k ebliganta pafadon sirmantaĵ la pafantojn.* 🗨️ *murdento, embrazuro, paftruo.*

★ **kribr/i** (tr) Apartigi per multaj **etrua** instrumento [...]

kriostat'o ☐ [...] substanco [...]

kriteri'o. Distinga principo [...] → ~~tuŝostono.~~

★ **kriz/o** [...] **mon~o** £. Subita [...]

Krizeis 🌀 La sklavino de **Agamemnono** **Ahilo.**

krizomel/o [...] de diversaj **vaskulplantoj**. ~**edoj.** Fam. (*Chrysomelidae*) de koleopteroj, al kiu apartenas i.a. ~o, leptinotarso.

kromi/o 🕒 [...]

★ **kruĉ/o.** Vazo [...] *rompiĝas*^z (kiu tro ofte sin elmetas al danĝero [...])

★ **kun** [...] **III-** Pref. havanta la sencojn [...] aŭ tiun de predikativo (*~veni*: = veni — ke oni estu — ~aj) aŭ tiun de adv. (*~veni*: = veni ~e). [...]

kungfu/o 🥋 Ĉina luktosporto **parenea-iel simila** al karateo.

★ **kupol/o 1** 🏰 **Tegmento de Duonsfera** konstruaĵo en formo de renversita kaliko; **konsistiganta la supran parton de monumento: la templaj** [...]

★ **kur/i** [...] **kun~i.** ~i **pluope multaj** al [...]

Kuri/o [...] (**k**)~**umo** [...] atommaso 247.072 [...]

Kuroŝi/o [...] al nordo la **SE** bordojn [...]

Kurtei/o. Latina historiisto (*Quintus Curtius Rufus*, 1-a jc).

kutikl/o [...] la ~o de askarido rezistas al la **digestaj sukoj de ties gastiganto**; [...]

★ **kvar 1** Numeralo, esprimanta **esprimanta** la nombrojn post 3 [...]

★ **kvaranten/o** [...] (f) Izoleco, kiu **trafas tiun**, kiu [...]

kvaternar/o ⊕ 1 [...] dividita en du **periodojn partojn**: pleistoceno k holoceno. [...]

Kvinto-Kurtei/o. Kurteio.

labferment/o = **ĉimozino** **Vd labo** ①.

★ **labor/i** [...] ~**ist(in)o 1** Homo, kiu sin **dungigas** por ~o [...]

★ **lak/o 1** Guma rezino [...] **orientiaĵe ekstremorientaj** arboj el la fam. de anakardiacoj, ekz. uruŝio. 🗨️ *ŝelako.* 2 [...] 3 **Ruĝe bruna vakso, sekreciata de la epidermaj glandoj de ~okoĉo, k uzata i.a. kiel kolorilo k kosmetikaĵo.** 🗨️ *ŝelako.* 4 **Nesolvebla komponaĵo el kolora organika substanco k metalaj saloj (mordantoj), uzata kvazaŭ pigmento 2, ekz. karmino.** 5 **(per reklameca misuzo) Imitaĵo de ~o 2, Solvaĵo konsistanta el rezino (kopalo, kolofono ks), solvita en vernison de ia rezino (kopalo, kolofono ks), por doni al verniso la ecojn de la vera ĉina ~o.** 🗨️ *emajlo, glazuro.* ~i (tr) 1 Surkovri k surpentri per ~o 2-5: [...]

★ **laks/o** 🏹 Ellaso de ege molaj aŭ pli-malpli fluidaj fekoj: *sanga ~o.* → *disenterio, koliko.* 🗨️ *diareo.* ~**etigi** [...] ~**iga.** Estiganta tian

ellason: *frangolo aŭ natria sulfato estas ~iga.*
~~☞~~ drastaĵo.

lakmus/o^z ☉ Blua koloraĵo [...] blugas:
~a papero (papero ŝmirita per ~o, uzata por
provi alkalbazajn k acidajn solvajreakciojn).

lambd/o, *lambda* [...] ~ismo Λ
Misprononco de la konsonanto ~~h~~ l [...]

★ **lamp/o** [...] 3 (analoge) Ujo, entenanta
alkoholon aŭ benzinon, k pasinteco uzata por
varmigi ion: *alkohol~o*, *benzin~o*; ~o de
kampadisto; ~~~o por luti~~. [...] **gas~o**. ~o,
funkcia [...] **lut~o** ① Pasinteca lutbrulilo,
nutrata per benzino aŭ alkoholo Varmigilo, plej
ofte hejtata per benzino, uzata por lutado.

laniari/o ☞ Raso [...]

Lapit/oj ☉ Tesalia gento [...]

larik'o [...] **Himalaja ~o** (L .
himalaica griffithiana), el E Himalajo [...]

★ **larm/o** [...] ~oglando. Para glando,
lokiĝinta en la supra orbito k en la supra
palpebro, k sekrecianta la ~olikvon. ~osto.
Lakrimalo. ~osako. Cilindra sako, lokiĝinta
en la baza k interna parto de la orbito, k kiu
kolektas la ~olikvon.

① **latin/o** [...] 3 Rilata al la popoloj parol-
antaj lingvoj, kiuj devenas el la ~o [...]

laŭrenci/o [...] atommaso 262,11.

laŭs/o [...] **foli~o** = afido. **hom~o** =
~~p~~ Pediko. **lit~o** = ~~l~~ Liticimo. **plant~o** =
~~a~~ Afido. **pub~o** = ~~f~~ E tiro. **vin~o** =
~~f~~ Filoksero.

leandr/o [...] marbordaj salikokoj, kiuj [...]

lecidid/o [...] L. *zabucajgo* [...] ☞
bortoletio.

★ **led/o** [...] **sved~a** (precipe pp gantoj)
Farita el kapro~o, kies ekstera flanko estas la
kama delikate pretigita por gantoj, ŝuoj ks.

★ **leĝ/o** [...] ~oscienco. Juro*scienco*. [...]

③ **lem/o** [...] **arbar~o** ☞ Sp. ~~de~~
(Myopus L. schisticolor), parenca al ~o, sed
griza k malpli migrema ~~el~~ 2.

★ **leon/o** [...] **mar~o** ☞ Kn de fokuloj (g-oj
Otaria, Neophoc a, *Zalophus*) el [...]

lepidodendr/o ☉ G. (*Lepidod* endron [...])

★ **lepor/o** [...] ~aĵo ☞ Manĝaĵo farita [...]
Patagonia ~o. Patagonia d Dolikoto. [...]

lept/o 1 ☞ Larvo [...] (*Trombi* cula [...])

leptinotars/o ☞ Insekto [...] solanacoj,
precipe ter pomo, kies [...]

★ **lern/i** [...] ~igi 1 Fari [...] ~ata: [...] *li*
~igis al ŝi mortkanton^z; [...] ~ema. EMA al
lernado Diligenta.

licenci/o [...] ~ulo. Homo, havanta ~~h~~ ~on.
[...]

lici/o [...] de venenaj, ĝenerale [...] Eŭropo,
Azio k precipe de Ameriko, iuj venenaj, aliaj
(L. barbarum k L. chinense, el E Azio),
medicine uzataj.

liĉi/o. Teksto de la ilustraĵo (p. 676) : [...] c)
frukto (kapsulo drupo ŝajna). B.

lift'o [...] 2 ☞ Ŝnuro aŭ takelo por levi la
pinton de bumoj aŭ jardo. **plad~o**. Malgranda
[...] pladojn ~~e~~ de la kuirejo al etaĝa
manĝoĉambro [...]

★ **lig/i** [...] **re~i**. Denove ~i ion, kio
mal~iĝis [...]

★ **lign/o 1** [...] el kiu konsistas la plejparto
de la radikoj, trunko k branĉoj sub la ŝelo [...]

★ **lili/o** [...] ~opsidoj ☞ Klaso
(*Liliopsida*e) [...]

★ **lim/o 1** ☞ Linio, kie finiĝas kampo,
ordinare markita de per ŝtonoj [...]

limne/o ☞ G. (*Lymnea, sin. Limnaea*) [...]

limonit/o [...] hidroksidohavaj [...]

line/o [...] 4 ☞ Konduktiloj aŭ optika fibro,
uzataj por porti telekomunikajn signalojn: unu
~o povas havi multajn kanalojn; telefon~o;
alstacia ~o (~o inter stacio de abonanto k la
centralo); rekt~a, sen~a uzado de aparato. ☞
plekti, dudrata, tridrata, kvarrata... ~o.
~o el du, tri, kvar... dratoj: Granddistanca
telefon~o el dudrataj ~oj inter amplifaj
stacioj duopa konduktilo, funkcia kun
amplifiloj; (analoge: kvarrata ~o).
granddistanca ~o. Telefon~o [...] **kontakto~o.** Elektra supertera ~o (nuda
drato) por provizi kurenton al trakveturilo aŭ
trolebuso per kurentodeprenilo. 4 ☞
Konduktiloj aŭ optika fibro uzataj por porti
telekomunikajn signalojn: unu ~o povas havi
multajn kanalojn; telefon~o; alstacia ~o (~o
inter stacio de abonanto k la centralo); rekt~a,
sen~a uzado de aparato. ☞ plekti. [...]

Line/o [...] dunoma nomenklaturo [...]

★ **lingv/o** [...] **pont~o** [...] tradukotan en
alia(j)n ~o(j)n. [...]

★ **lini/o** [...] 2 ☞ Fia S streko, formita [...] 4
[...] *devis stari*^z; transpasi la ~on (markitan
[...] ~aro) ☞ sur k ĉirkaŭ kiuj estas lokitaj
[...] **aer~o**. ~o Z de aviadiloj. [...]

① ★ **lip/o** [...] **lepor~o** ☞ Denaska [...]

★ **lit/o** [...] **klap~o**. ~o kun metala, ~~kun~~ faldebla framo [...]

litiaz/o ♣ Formiĝo de ŝtonetoj [...] SIN. gruzmalsano, ŝtonmalsano.

litro. Unuo de kapacito en la metra sistemo Kapacita mezurunuo por likvoj aŭ sekaj materioj, valoranta unu kubdecimetron; simb.: L (preferinda) aŭ l: [...]

★ **liver/i** [...] **~aĵo**. Tio, kio devas esti [...]

Livi/o. Romana vira familia nomo, [...].

★ **livre/o**. Distingiga vesto [...]

Logan/o. Eltrovinto (J. H. M. Logan) [...]

★ **loĝi/i** [...] **trans~igi**. Ŝanĝi sian ~ejon, k okupi alian [...].

★ **loĝi/o** [...] **2** [...] ĉe supera etaĝo [...]

★ **lokomotiv/o** 🚂 Surrele veturigebla trakecmaŝino, servanta por translokado de vagonoj Surrele veturigebla trakecmaŝino, movata de vaporo, de dizelmotoro aŭ de elektro, servanta por translokado de vagonoj; sesaksa ~o; ~estro.

★ **long/a** [...] **laŭ~a** □ (pp vibroj, osciloj) Tia, ke ĝia vektora amplitudo estas en la direkto de propago.

longitud^o [...] **2** (ark.) = rekta ascenseio.

lozanĝo [...] **~e**. Laŭ ripetado de kvinope aranĝitaj punktoj, kvar ĉe pinto de lozanĝo aŭ ortangulo, la kvina ĉe ties centrola aranĝo de la bildoj sur okkara ludkarto: ~e plantita arbo-parko.

★ **lu/i** [...] **vic~igi**. ~igi parton de domo aŭ loĝejo [...]

Luan/o. Ĉinia rivero (119°05'E, 39°25'N) Lüan.

Lubek/o^Z [...] Balta Maro, iam libera urbo 🏰 ĉefa urbo de Hanso (10°42'E, 53°52'N).

lucio/o [...] vivantaj en S Eŭropo [...]

Lukrecio/o. Roma poeto (T. Lucretius) [...]

Luksor/o. Egiptia vilaĝo urbo, [...]

lukt²ⁱ (ntr) **1** Batali [...]

lum/o [...] ★ **~i 1** (ntr) Eligi ~on *l*, *2*: [...] la lanternoj neniam ~is al mi, diris la luno, sed mi ~is al la lanternoj^Z; la steloj [...] **2** (ntr) [...] sur la plankon^Z; la lanternoj neniam ~is al mi, diris la luno, sed mi ~is al la lanternoj^Z; simpla [...] **sen~a**. Tia, ke oni ne havigis al ĝi ~on, aŭ tiunĝin deprenis de ĝi [...]

★ **lup/o** ☞ Sp. (Canis lupus) de Ssovaĝa rabobesto (Canis lupus lupus) el la [...]

Lüan/o. Ĉinia rivero (119°05'E, 39°25'N).

① ★ **maĉ/i** [...] **re~uloj** ☞ Subordo (Ruminantia Solenodontes) el la ordo [...]

magm/o. Teksto de la ilustraĵo:

magmo. Diversaj [...] ed-fe vulkana konuso pinta (ed), ŝildoforma (ee).

★ **magnet/o 1** Magnetito: ~o havas la econ altiri iujn metalojn, precipe feron. [...]

paleo~ismo ⊕ ~Magnetismo [...]

magnetosfer/o 🌐 Dikega, neregulforma tegaĵo Tavolego de magnetika kampo [...]

magoto/o ☞ N-Afrika simio [...]

maĝang/o [...] 13644 signitaj bloketoj el osto kun bambua tegaĵo aŭ el plasto.

maĥinacio/o. Sekreta intrigo, ruza komploto: malamiko plena je danĝera [...]

majoran/o [...] el KCipro k Tturkio [...]

Makabe/o 🏰 Unu el la kvar famaj membroj [...] kontraŭ la helenismo en la dua-2a jc a.K.. **~oj** □ Titolo de kvar bibliaj libroj (kanonaj por la eklezioj ortodoksaj, nur la du unuaj por la katolika), parte agnoskitaj duakanonaj de la eklezioj grek-ortodoksa k katolika.

makaron^o 🍝 Frandaĵo el pistitaj amandoj k kokosoj, miksitaj [...]

mam/o [...] Teksto de la ilustraĵo: **~ulo** [...] a) kaninoj-incizivoj [...]

★ **man/o** [...] **kvar~uloj** (ark.) = antropomorfoj (Vd antropo).

manat/o ☞ Amerika sp. (Trichechus manatus, sin. Trichechus m.) de herbovoraj [...]

manifest^o [...] **~i** [...] signoj: la universalaj kongresoj [...]

maniok/o [...] (Manihot esculenta), origina el Brazilo k Antiloj, el U-Afriko, tufarbustoj kun grandaj [...]

★ **manovr/i** [...] **2** (ntr) [...] Fari laŭcelajn movojn k direkto ŝanĝojn [...]

Marianaj Insul/oj. Insularo en US Pacifiko [...]

marin²ⁱ [...] manĝaĵojn poste kuirotajn: [...] **~ado**. Tia preparo de manĝaĵoj. [...]

maron/o^Z. Manĝebla, bonkvalita, granda k regulforma kaŝtano. → ~kukurbo.

★ **mastr/o** [...] **5** [...] ☞ gastiganto, loĝato, parazitato. [...]

mazut/o ⚡ Gasojlo Gasoleo, utiligata por hejtado.

mega/ ⚡ Pref., uzata antaŭ unuoj k signifanta: **1** «milionoblo» (10⁶); [...]

megalit/o **PI** [...]

mekanik^o [...] **aplikata** **~o** **□** **~o** **23**. [...]

melopsitak/o **Ŭ** G. (*Melopsittacus*) [...] (*M. uendulatus*).

★ **memori/i** [...] **~igi**. Fari, ke iu **~u**; refre^ŝigi en ies menso la **~on** pri: [...]

Mendelev/o. Tabelo de **~o**. Mankas: (1) la faketo pri «heliumo»: He, heliumo, 2, 4,00; (2) asterisko post At (At*).

Aldonenda elemento: darmstatio, Ds*, 110, (271).

Ĝisdatigendaj atommasoj: Zn 65,41, Ge 72,64, Tc (97,91), Po (208,98), At (209,99), Rn (222,02), Fr (223,02), Ac 227,03, Rf (261,1), Db (262,11), Sg (266,12), Bh (264,12), Hs (277), Mt (268,14), Pm (144,91), Dy 162,5, Np (237,05), Pu (244,06), Am (243,06), Cm (247,07), Bk (247,07), Cf (251,08), Es (252,08), Fm (257,10), Md (258,10), No (259,10), Lr (262,11)

mendelevi/o **Ⓚ** Transurania elemento, Md, atomnumero 101, atommaso 258,10.

★ **ment/o** **✱** G. (*Mentha* el lamiacoj) [...] k.a.: infuzaĵo de **~o**: **pipra** (*M. × piperita*), **spika** (*M. spicata*) **~o**.

Mentoro **☞** Amiko de Odiseo, kies filon Teleamaĥo [...]

Mesidor/o **✚** Dekdua monato [...]

metamorf^o **1** [...] **2** **Ŭ** **Ŝ** Sanĝiĝo de larvo [...]

meteorolog^o **1**. [...]

metoksio Vd *met/* **②**.

metro/o **♠** Fervojo [...] plejparte subtera. **SIN.** metropoliteno.

metropoliten/o. (*ark.*) = **mMetroo**.

mezuri, ilustraĵo: a) ŝovebla parto; b) korpo [...].

mMidraŝ/o **□** Biblia k rabena literatura ĝenro [...]

★ **miel/o** [...] **flor~o**. Nektaro **42**.

★ **migdal/o** [...] **~ujo**, **~arbo**. Fruktarbo (*dolĉa prunuso*, **~prunuso**) [...]

mikro/ **Ĥ** [...] **2** **uzata antaŭ unuoj k(antaŭ nomo de mezuro)** signifanta **unu**—milionono (10⁻⁶) [...]

mikrospor/o [...] **~ozo**, **~o** Dermatozo, tinio, kaŭzata de sp. de **~o** (*M. auduimii*).

milic/o, **milici/o**^Z. Nekonstanta [...]

★ **minaci/i** (tr) **1** [...] *kiu multe ~as, ne estas danĝera*^Z [...]

Mino/o [...] **~taŭro**. Taŭkapa viro [...]

minor/a [...] **2** **♯ a)** (pp intervalo) Estanta **je** duonduto malpli granda ol maĵora [...]

minoritat/o [...] **2** **≡** neplenaĝeco.

minus^o [...] **2** [...] **~bornoklemo**. → **~signo**.

miria/. **Ĥ** Pref., uzata antaŭ unuoj, k signifanta «dekmiloblo» (10⁴): **~metr^o** (10 000 m = 10 km). **RIM.** **~** ne estas uzata en la **sistemo SI**—**sistemo**.

★ **misio** [...] **2** inter la **ne-k ali**-kredantojn: **budhaniŝta** **~o** en Ĉinio, en Tibeto [...]

modifi (tr) **Ŝ** Sanĝi la formon, unu [...]

moks/o **Ŭ** **Laneca maso (ekz. el folioj de artemizio), konus- aŭ bastonet-forma, kiun oni bruletigas proksime de preciza punkto de la haŭto por ĝin varmigi: la ~oterapio, tradicie uzata en Ĉinio k Japanio, divastiĝas al Okcidento. Kaŭterizo per apliko, sur punkto de la korpo, de substanco rapide brulanta: la ~o estas antikva procedo ankoraŭ nun uzata en Japanio; ~aj punktoj.**

② **mol/o** **Ⓚ** **La-k** **K** **vanto de substanco, en kiu troviĝas tiom da konsistigaj eroj (ekz-e atomoj, molekuloj, jonoj, elementaj partikloj), kiom troviĝas en 0,012 kg da karbono-12; simb.: mol: ~o estas unu el la sep bazaj unuoj de la sistemo SI de substanco, kiu enhavas tiom da (specifaj) partikloj (ekz-e atomoj, molekuloj, jonoj, fotonoj) kiom da atomoj 12 gramoj da karbono-12; ~o enhavas proks. 6,02252 × 10²³ molekulojn. SIN. gram molekulo. Avogadro (nombro de). unu~a. Enhavanta unu ~on en litro da solvaĵo: unu~a solvaĵo de salo.**

molekul'o [...] **gram~o**. **Melo**. [...]

molibden/o^Z **Ⓚ** **1** Elemento, Mo, atomnumero 42, atommaso 95,94, **kun ecoj jen bazaj jen acidaj**. **2** Metalo blanka, rompiĝema, **uzata en malmolegaj ŝtalaĵoj: ĝia sulfido, MoS₂, estas solida lubrikaĵo. ~ato**. Salo de [...]

Morgan/o [...] (*T. Morgan*, 1868–1945) [...]

mMormono **†** Ano [...]

motor'o [...] **gas~o**. **~o**, funkciaanta per brulado de **gaso** **~o**.

morv/o = maleo **34**.

★ **muel/i** [...] **vent~ilo** **1** **~ilo**, funkciaanta per vento [...]

muezino **C** **K** **†** **Vok** **isto**, kiu anoncas la preĝohorojn de supre de minareto.

mula/o C Klerulo, instruisto k teologo, precipe en ŝijajmaj landoj ~~En hinda k turka landoj, piulo, kiu dediĉis sin al la studado de Islamo.~~

murd⁴ⁱ [...] [...]

★ **mustel/o** [...] **mar~o.** ~~~ŝarko, Sp. (*Mustellus mustellus*) de malgranda ŝarko ofta en Atlantiko k Mediteraneo.~~

muziko. Teksto de la ilustraĵo (p. 768) : [...] 11) buŝhkarmoniko [...]

Nagasak/o. Granda havenurbo [...] de la dua Usona atombombo [...]

nano/ ~~Ā~~ Pref., uzata antaŭ unuoj k signifanta «miliardonon» (10⁹) [...]

★ **nap/o** [...] **brasik~o** ~~✱~~ ~~~~~ (kn) Kf. de ~o I (*B. napus* gr. *Napobrassic*^{4us}) [...]

★ **nask/i** [...] ★ **krist~o.** Krist~o. Festo [...]

Navar/o [...] **~ano.** Loĝanto de ~o. ~~☞~~ eEŭsko.

Nazaret/o². Galilea urbeto, kiun la tradicio evangelioj rigardas indikas kiel la [...]

★ **nebul/o** 1 Amaso [...] malsupra atmosfero, kiun ĝi malklarigas, kun vido-distanco de malpli ol 1 km k malklariganta la vidon: aperis [...]. ~~☞~~ brumo. 2 Io, kio [...]

negr^{1o}. Homo de la t.n. nigra raso, i.a. kies kun haŭto diversas de helbruna ĝis kafobruna. SIN. nigrulo. **~eco.** Eco komuna al la ~oj, precipe kontraste al la blankuloj. [...]

nefridi/o ~~☞~~ (*nephridium*) Ĉiu [...]

negativ^{2a} 1 [...] : ~a respondo; ~a voĉo (ĉe baloto); ~a voĉdonrajto (rajto malpermesi aŭ prokrasti voĉdonitan projekton); ~a propozicio (en logiko). [...]

neofron/o ~~☞~~ Malgranda vulturo Rabobirdo (unuspecia g. *Neophron percnopterus*) el la fam. de akcipitredoj, kiu iom similas al korako kun helkolora plumaro; sed ĝi vivas en S Eŭropo k N Afriko k manĝas precipe kadavrojn; vivas en S Eŭropo k N Afriko. SIN. kadavrogrifo.

neoten/a ~~☞~~ Konservanta [...] ~a formo de la Meksika amblistomo. [...]

nerv^{1o} ♥ (*nervus*) Disbranĉiganta fadenforma kordono elemento. [...]

★ **nest/o** [...] **hirund~o, salangan~o** ~~☞~~ Nesto de salangano [...]

ner/o = nereido.

nikotin^{2o} [...] C₁₀H₁₄N₂,

nitr/o [...] **~ido** [...] litia ~ido nitrilo [...]

nobeli/o [...] atommaso 259,10.

★ **nord/o** [...] 4 La repuŝanta Unu el la du polusoj de magneto [...]

② **norio.** Kn de pluraj sp-oj de porfuro, ruĝalgoj manĝataj (sekigitaj, peklitaj aŭ kuiritaj) en Eŭropo, Sud-Ameriko k precipe SE Azio. ~~☞~~ Sp. de porfuro (*Porphyr*^{4a} *tenera*); ruĝalgo manĝata (sekigita, peklita aŭ kuirita) en Eŭropo k precipe SE Azio.

nul⁸ 1 [...] ~ estas la kardinala nombro de la malplena aro; tri komo ~ ok (3,08); la [...] 2 La cifero 0: tri komo ~ ok (3,08). [...]

p. 797, maldekstra paĝosupro : **Nuren**~~m~~bergo [...]

obelisk^{2o}. Teksto parte kaŝita de la ilustraĵo ; jen la kompleta teksto de la artikolo :

obelisk^{2o}. Monumento, plej ofte el unusola ŝtono 4, pritrancita en formo de kvarangula pinta kolono : egiptaj ~oj.

★ **objekt/o** [...] **cel~o**². La ~celata ~o [...].

obskur/a [...] **~eco.** Eco de io, iu ~a. [...]

oer/o. Monero, centono de la skandinavia krono.

ofer/i (tr) 1 ~~☉~~ Laŭ difinitaj ritoj donaci al diaĵo vegetajonion vegetantan aŭ animalon vivantan, kiun oni [...]

Oek/o. Rivero, fontanta en C Rusio [...]

★ **okaz/i** [...] 4 ~~☞~~ = kazo 3 [...]

oktant/o² [...] 3 ~~Δ~~ Cirkloarko [...]

★ **okul/o** [...] **kat~o** [...] pro enteno de asbestaj fibroj. [...]

★ **ole/o** [...] **ŝton~o** = naftopetrolo.

omeg/o, omega. La lasta (24a) grafemo [...]

onisk/o Teksto de la ilustraĵo : **onisko**

orbit^{4o} [...] **~a.** Rilata al la ~o: 1 ~aj nervoj; 2 ~a movo de planedo. **~i** (ntr) 1 Rivolui en ~o ĉirkaŭ. 2 ~~☞~~ Rondflugi [...]

organik/a^z ~~☉~~ Rilata al [...]. **ne~a** [...] ne~a kemio. RIM. La uzo de ~a, pp kulturo, kultivo, estas evitenda. Vd ekol.

ornitogal/o [...] ĉ. 120 sp-oj el Eŭropo, Afriko k Azio, pluraj poro nome kultivataj.

ortognat/a ♥ Prezenta retiritajn, ne antaŭen elstarajn fantajn makzelojn. ~~☞~~ prognata.

oscil/i. Teksto de la ilustraĵo : [...] a) elektron~~o~~ kanono (kun hejtita katodo, reguliga elektrod~~o~~) [...] c) elekt~~r~~ona fasko [...]

osteopat/o ♀ Homo [...] mankojn en la moviĝiveblo de la artikoj [...]

ostrakoderm/ofj [...]

otari/o [...]. ~**edoj**. Fam. (*Otareiidae*) [...]

★**ov/o** [...] ~**aro**. Tuto de la ~oj 2+ [...]

ozon^{2o} ⊗ Triatoma [...] ~o estas uzata por purigi aeron, i.a. sterilizi akvon ktp. [...] ~**(iz)i**. Provizi per ~o: ~ita atmosfero, ~izita akvo [...]

★**pag/i** [...] ★~o [...] 2 Tio, kion oni ~as Rezulto de tiu ago [...] kovril~o (pp farboj) La nombro de kvadrataj metroj, kiun oni povas kovri per unu kg da farbo. labor~o^x. [...]

Palas/o [...] 2 ↗ **Nomo de p**Planedeto.

paleontolog^{7o}. Teksto de la ilustraĵo (p. 831): paleontologio k historia geologio. [...] 10) algo; 11) graptolito [...]

★**pan/o** [...] **maiz~o**, **riz~o**. ~o el resp. maizo, rizo (eventuale plus aliaj cerealoj) k tritiko. [...]

panak/o [...] uzata: *P. ginseng* [...]

pandion/o ♂ Rabobirdo (unuspecia g. *Pandion haliaetus* el la fam. de akcipitredoj), kies [...] ~**edoj**. Fam. (*Pandionidae*) de birdoj el la ordo de falkeformaj, kiu ampleksas nur ~on.

panegir/o [...] ~i (ntr) Verki, voĉlegi ~on.

panel^{4o} 1 🏠 Ĉiu el la tabuloj, ordinare modlure enkadrigitaj [...] 2 🏠 Plata enkadrigita surfaco [...] 3 🏠 AntaŭPrefabrikita [...] 6 [...] enkadrigita per [...] ~i (tr) Kovri (murojn) per ~oj: ~ita studoĉambro L. [...]

Teksto de la ilustraĵo, p. 835 : anstataŭigi «alert-» per «alarm-» (kvarfoje).

★**papag/o** [...] **ondo~eto**. Sp. de melopsitako (*Melopsittacus undulatus*).

pand/o [...] **granda ~o** (*Ailuropoda melanoleuca*+) [...]

★**paper/o** 1 [...] higiena aŭ neceseja ~o (klozet~opor uzo en necesejo); [...] ~**4~oj** (fm) Identigaj dokumentoj Legitimiloj, pasporto ks: montru viajn ~ojn, mi petas!.

papilion/o ♂ Tagpapilio (g. *Papilio* k la tre parenca g. *Iphiclistes*) [...]

parafin^{1o} [...] ~**oleo**. Miksaĵo [...] depende de sĝia viskeco. [...]

★**paraliz/i** [...] ~iga. ~anta [...]

parapet/o 1 🏠 Ĝisbrusta ~mureto aŭ balustrado [...]; randmureto: ~o de fenestro, [...] de rundovojo rondirejo ĉe kastelo [...]

parataks/o [...] sen ia ligilo, konj. aŭ subjunkcio [...]

★**parazit/o** [...] ~i (tr) Vivi kiel ~o (pf): orobanko ~as precipe herbojn; anopluro ~as sur la haŭto de mamuloj; askarido ~as en la intesto de mamuloj; ~**ato**, ~**(ant)o**. [...]

paroniki/o ♣ G. (*Paronychia*) [...]

① ★**part/o** [...] ~**igo**. Stato **ŝanĝo** de io [...] **dis~igi**. Disigi en ~ojn: [...] dis~igo de la telegrafie transsendata bildo [...]

★**pas/i** [...] **trans~i** 1 (tr) ~i al iu loko, irante trans tion, kio disigas ĝin [...]

★**paser/o** [...] ~**formaj**. Ordo [...], al kiu apartenas la g-oj⁺ menuro, hirundo [...]

Paskal/o [...] (p)~o □ Unuo [...]: la atmosfera premo estas esprimata en valoras ĉ. 1000 hekto~ojn.

① ★**pat/o** [...] **volbo~o** [...] temperaturo. SIN. u^oako. ☞ truleto 2.

★**patr/o** [...] ★**duon~o**. Edzo de ~ino rilate al ŝiaj infanoj de alia patro. Dua edzo de ~ino rilate al ŝiaj infanoj de la unua edzo. ★**duon~ino**. E. Dua edzino de ~o rilate al liaj infanoj de alia patrino la unua edzino [...] **pra~o**. ~o de la p^{le}j malproksima generintoj avoj, [...] **juntigo~o** = fitingo.

★**pec/o** [...] 3 [...] ligo~o de kaŭĉukaj fuboj; (f) [...]

pekt/o [...] plantaj ĝeligajĝeigaj [...]

★**pelv/o** [...] 2 ♥ Similforma organo: rena ~eto (SIN. = pjelo). [...]

penal/o [...] golejo, defendata de [...]

★**pend/i** [...] ~**igilo** 1 🏹 Elasta [...] tiel, ke okazaj delokigoj estas tuj kompensataj [...]

pene/o ♂ G. (*Paenaeus*) [...]

pense/o [...] ĝardena ~o. Hibrido (*Viola* × *wittrockiana*) [...]

② **pent/** ⊗ Pref. [...] ~ilo (C₅H₁₁-i; SIN. amilo) ktp [...]

★**pentr/i** (tr) 1 [...] ~i per oleo, per akvarelo; [...] 2 [...] ~i akvarelon: viglaj k mikskolore ~itaj bildoj^z. [...] **pri~i**. Ornami per io ~itaĵo [...]

② **per/** [...] ~**oksisomo** ♂ Enĉela veziketo kun multaj ~oksidantigaj enzimoj. [...]

periheli/o [...] proksima al de Suno [...]

★**perl/o** [...] ~i (ntr) Eliĝi subk^{un} formo de ~o [...]

peta/ ⚡ Pref., uzata antaŭ unuoj, k signifanta «duiliardo**blo**» (10¹⁵); simb.: P: ~vebero, ~teslo.

★ **pez/i** [...] **~a** [...] **4** Malfacile eltenpotebla de la stomako: *~a manĝaĵo, vino* (kun alkohola **procento** **enhavo**, supera al 14%) [...]

pierid/o [...] **~edoj** Fam. (*Pieridae*) [...]

② **pig/o** [...]

pigment/o^Z [...] ~~Rim. La vorto koloraĵo estas ĝenerale uzata por organikaj koloraj substancoj, kiuj iufoje povas esti solveblaj. ~i~~ (tr) [...]

pikard/o. Loĝanto de (P)~io [...]

piktogram/o. Teksto de la ilustraĵo: [...] 15) virino; 16) virino [...]

★ **pilk/o** [...] **~pied**. Futbalo **k** ties variantoj: *usona pied~o*. [...]

★ **pin/o** [...] **~opsidoj** Klaso (*Pinopsida*) [...]

★ **pint/o** [...] **4** [...] kiel borilo, [...]

Platon/o [...] (4279–347 a.K.) [...]

★ **plumb/o** [...] **~a** [...] **2** [...] *~a aceto* (*alkal**ba**za ~acetato*); [...]

plus⁸ [...] **2** Partikulo [...] *la ~poluso, ~drato, ~borno; ~signo, ~valor*. [...] ~~~signo. La signo +. ~signumo.~~

plutoni/o [...] atommaso 244,06 [...]

pluvi/o [...] **or**~o. Sp. de ~o (*Pluvialis apricaria*^{us}) [...]

podicip/o *G. (Podiceps) de akvoloĝaj b* Birdoj ~~el la ordo de kolimboformaj birdoj, kies kruroj troviĝas tuj antaŭ la vosto, k kies piedfingroj estas haŭtborderitaj. ~SIN. grebo (Podiceps).~~ **~oformaj**. Ordo (*Podicipediformes*) de birdoj, al kiu apartenas i.a. ~o.

① **poliptik/o** [...] tri **kun**faldeblaj partoj [...]

politik¹o [...] **~a** [...] **2** Rilata al la riĉaĵoj [...] **~ologo**. Specialisto pri ~ologio. [...]

poloni/o [...] atommaso 208,989 [...]

★ **polv/o** **1** [...] *kosma ~o* (*tre maldikaj k maldensaj partikloj el materio en la galaksia spaco = interstela ~o*); [...] **~eco**. Eco de io *~a*. ★ **~ero** [...] **~ometro** Instrumento por esplori la **~enhavon** de la aero. **dis~iĝi**. *Detruigi ĝis ~eroj*. **sen~igi** [...]

★ **pom/o**. Teksto de la ilustraĵo, p. 898. **1**) k **2**): **aĉ**, **bd**, **ee**.

★ **porfir/o** [...] **~izi** Tre fajne pulvorigi medikamentan substanceton per pistado sur tavolo el **~o**. **~oideca** [...] kristaloj: *~ecoida* granito.

porfur/o [...] 25 sp-oj, el kiuj **pluraj uzataj por homa nutrado**, i.a. *P. columbina* k *P. yezoensis*. ~~~norio (P. tenera).~~

Portmoresb/o. [...] Papu-Nov-Gvineo [...]

pozici¹o [...] **3** Loko, kie trupo aŭ armeo estas postenigita [...]

precedenc/o^Z [...] **sen**~a. Ne hav^{ant}an ~on: *sen~a krimo, skandalo*.

precipit/i (tr) **1** *En likvo estigi nesolvitaĵon, kiu pro denso ĝenerale alfondiĝas: ~i kalcian karbonaton*. Estigi, per verŝado de unu solvaĵo en alian solvaĵon, nesolveblan komponaĵon, kiu pro pezo surfundiĝas. **~aĵo** [...]

pred/o. TĈio, kion oni **prenis** **kaptakiras** perforte aŭ perruze [...] **~anto**. (pf) Tiu **Homo**, kiu **~as**, i.a. *vivtenas sin* per ĉasado **k kolektado de vegetaĵoj**.

premium/o [...] de la asekuraĵo [...]

preri/o Ĉiu **Unu** el la vastaj ebenaĵoj [...]

primat/o Ordo (*Primates*) de mamuloj, **havantaj nur ok incizivojn k antaŭenrigardantajn okulojn, ampleksanta la subordojn de prasimioj k de simioj: homo estas ~o. ~ologio**. Scienco pri la ~oj.

prodrom/o **1** Antaŭsigno de malsano; malbonfarto antaŭanta malsanon. **2** Skizo de realigota verko: *~o de la flairo de Korsiko*.

★ **produkt/i** [...] **kun**~ado. ~ado de objekto (ekz. filmo) fare de du memstaraj **entreprenordinare diverslandaj firmoj**: *kun~ado franca-itala*.

★ **profesi/o**. [...] **~a** [...] **2** Praktikanta **~ela aluditan** ~on: *~a artisto, oratoro*. [...]

★ **profund/a** [...] **3** Etendiĝanta **malsupren, atingante ĝis tre malproksime de la supraĵo, atinganta ĝis tre malalte**: *~aj radikoj de kverko; la ~a infero^x; (f) ~a saluto^B* [...] **~o** [...] **2** [...] *sia koro^Z*. **SIN. ~aĵo**. ~~~abismo~~. [...] **~aĵo** **1** ~o 2: *apenaŭ li eniris iom en la ~aĵon de la arbaro^Z*. **2** **~aTia** parto [...] **~iĝi**. Iri *en la profundon de io* ~~~e en ion~~: [...] **en~iĝi**. *Eniri profunde en ion* ~~~iĝi~~: [...]

prognat/a Presentanta antaŭenelstara(j)ntan makzelo(j)n. ~~~ protruda, ortognata~~. **~eco**. Makzela protrudeco: *~eco povas de koncerni aŭ la maksilojn, de aŭ la mandiblojn, de aŭ la ambaŭntan makzelojn*.

program¹o [...] **~ero**. Ĉiu [...] **~eron. ~eto** Malgranda ~o, plenumata per interpretilo. **~isto** [...]

progresiv/a £ Δ Iom [...] *je salajroj; ~a varmigo de la klimato.*

prokavi/o ∅ G. (*Procvavia*) ~~el la grupo~~ de hufuloj [...]

prometi/o [...] atommaso 144,915 [...]

prominent/a- ♥ Pli elstaranta: *la ~a vertebro (vertebra prominens) estas la sepa kola vertebro.* ☞ → *protruda.*

pron/i [...] ~ (ad)o. Tia movo [...] ~**antato**re ♥ Nomo [...]

p. 927, proporcio. ora ~o. Teksto sub la ilustraĵo: [...] 0,618034 [...]

protokol'o 1 [...] *antaŭa kunsido.* ~i (tr) *Fari ~on pri: tio kaŭzis skandalon, pri kiu oni ~is; ~i la debatojn de kunveno.* 2 ☐ [...]. 3 ☐ [...] sistemo. ~i (tr) *Fari ~on pri: tio kaŭzis skandalon, pri kiu oni ~is; ~i la debatojn de kunveno.* ~anto, ~isto. Tiu [...]

★ **prudent/a 1** Kapabla juĝi la cikonstancojn [...]

psi. Nomo de greka litero La 23a grafemo de la greka alfabeto (Ψ ψ), prononcata: ps.

psilofit/o ☞ G. (*Psilophyton*)# [...]

pteraspid/o [...] ~**morfoj** ∅ Klaso (*Pteraspodomorphi*) de [...]

puaz/o ☐ Unuo de viskozo en la sistemo egs-sistemo.

★ **pulm/o** ♥ (*pulmones*) [...]

pulman/o ☞ (ark.) Luksa, pasaĝervagonotre komforta salonvagono.

pure/o ✕ Legomo, frukto aŭ viando pistita k-trakribrita: *tomata*terpoma ~o. ☞ *kaĉo, kompoto.* ~**igi** (tr) *Pisti k*-trakribri ~~por~~ Transformi en ~on: *~itaj pizoj.* ~**igilo.** Ilo por ~igi: *terpoma* ~**igilo.**

Purkinj/o [...] (karakterizaj# neŭronoj# de la cerebela kortekso).

★ **put/o 1** Profunda, vertikala truo, fosita en tero, por ĉerpi el ĝi akvon, kiu tie kolektiĝas pro subtera fonto aŭ trasorbiĝo, aŭ por forfluigi neutilan likvon: [...]

radon/o [...] atommaso 222,02 [...]

★ **rajd/i** [...] antaŭ~anto [...] 2 = postiljono 2. [...] **post~i** (tr) Sekvi aŭ persekuti, ~ante: *la militistoj de Faraono post~is la hebreojn* li volis post~i Abrahamon, sed tiu ĉi estis jam trans la monto ^x. [...]

ranunkolo. Teksto de la bildo, p. 952. [...] *Ranunculus bulbos*usa [...]

raŭvolfi/o [...] *R. vomito*aria kiel [...]

redoks/o ☞ Duopo [...] kiuj inversiĝiveble transiĝas [...]

reel/a [...] ~o ☐ ~a nombro. ☞ *entjero, racionala, imaginara, kompleksa.*

refrakt/i [...] ~**ilo** ☞ ☞

★ **reĝ/o** [...] **bird~o** [...] *troglo*dytes [...]

rekursi/o = rekursorikuro.

remonstrant/o † Ano de Nederlanda liberala eklezio sendogma [...]

★ **rest/i** [...] ~ (ad)ejo 1 Loko, kie oni longe ~as [...]

reum/o [...] **oficina ~o** (*R. officinal*e)#, el Ĉinio [...]

★ **ring/o** [...] p. 981, korekti la tekston de la ilustraĵoj jene : 1) **rinanto** [...] 2-4) **ringo.** 2) ~o : a) haro~o; b) orel~o; c) (fingro)~o; ĉ) brako~o; d) hul~o; e) du~o; f) rul~o. 3) ~eto : a) plat~eto; b) halt~eto; c) vinkt~eto (ekstera); ĉ) vinkt~eto (interna); d) brems~eto (elasta, fendita); e) brems~eto (denta). 4) ~ego : a) de barelo; b) de ligna rado; c) de krinolino.

★ **romp/i** [...] **dis~o.** Ago rompi k ties rezulto de io, kio estas dis~ita: *la dis~o* [...]

★ **rul/o** [...] **kun~(ad)o** ☐ Samtempa plenumo [...]

★ **salm/o** [...]

salmon/o ∅ G. (*Salmo*)# [...]

★ **salut/i** [...] ~o 1 Ekstera signo de ĝentileco [...]

★ **san/a** [...] **mal~eca.** Iel rilata al mal~o: *mal~eca paleco.* mal~ema. Inklina al mal~o: *mal~ema hundo* [...]

Sara(j) ☐ La edzino de Abrahamo.

sargas/o ✨ G. (*Sargassum* el ~acoj) de maraj brunalĝoj, kun-karakterizataj i.a. de performaj aerveziketoj aerplenaj [...]

★ **sek/a** [...] ~**igujo** ☞ Ĉiu ujoVitra (kloŝo, ŝranko k.a.) uzata en laboratorio por ~igi ilojn aŭ substancojn super-igaĵo: *vakua* ~**igujo.**

semid/o^z 1 Ano de unu el la gentoj, supozitaj deveni de Ŝem^o. [...]

★ **senc/o** [...] **kontraŭ~e** = kontraŭdirekte. En ~o kontraŭa al la normala, permesata ks: *karsi katon kontraŭ~e; veturi kontraŭ~e en la strato.* ☞ *kuspi.*

sens^o [...] ~**organo** ♥ Ĉiu [...] ~aĵojn: [...] *la tuŝkorp*etustoj [...]

sepi/o. Teksto parte kaŝita de la ilustraĵo; jen la kompleta teksto de la artikolo :

★ **sepi/o** ¹ ♂ G. (*Sepia*) de dekbrakaj cefalopodoj, el kies «inko» oni faras koloraĵon, kiu havas restaĵon de konko sub la haŭto. ² *argonaŭto, cefalopodo, naŭtilo, polpo, ink-moluskoj*. **2** Malhele bruna koloraĵo, produktita el la «inko» de la samnoma cefalopodo k uzata en pentroarto. **~aĵo**. Desegno farita per ~o **2**.

serpentari/o [...] (unuspecia g. *Sagittarius secretarius* el la fam. de akcipitredoj) [...]

sevrug'o [...] en la Nigra Maro k Kaspia maro k en riveroj. ² *huzo, sterledo, sturgo*.

② **sfiŝing'o** [...] **~olo**. Aminoalkoholo [...]

SI □ Nomo-Mil. de la «internacia sistemo de mezurunuoj», kies sep bazaj unuoj [...]

★ **sign'o** [...] **pied~o**^Z. ~o, lasita de piedo sur la tero. ² *spuro*. **plus~o**. La signo +. ² *signumo*. **prem~o**. ~o [...]

sSiĥ'o, siko ⊖ [...]

simbrank'o ♂ G. (*Synbranchus sin.* *Synbranchus*) de S Amerikaj [...] **~oformaj**. Ordo (*Synbranchiformes*) de [...]

sinovi'o^Z [...] **~ito** ♀ Akuta aŭ kronika inflamo de la ~aj membranoj de artikoj aŭ de la vaginalo, k precipe de la tendenoj.

★ **sistem'o** [...] **7** ♂ Aro de unuj, elektitaj por povi esprimi la ĉefajn mezurojn en simpla k racia maniero: la metra ~o (decimala); la egs ~o (Vd egs); la mks ~o (Vd mks); la SI ~o (Vd SI); la Gaŭsa ~o (Vd gaŭsaj unuoj). ² *cgs, mks, SI*. [...] **mastruma ~o** Vd *mastrumi*. **metra ~o** ♂. Decimala ~o de mezurunuoj, kies baza unuo estas la metro: la modernaj ~oj de mezurunuoj (cgs, mks, SI) fontas el la metra ~o. [...]

situ'o [...] **~i** (ntr) Havi ian ~on, esti en ia ~o: (vs) troviĝi: nia tendaro [...]

★ **skerm'i** (ntr) ² *Praktiki batalaktosporton* [...]

★ **skrap'i** (tr) **1** Forigi partetojn [...] oni pasigas ortangule sur ĝi: [...]

skrofulari'o ♣ G. (*Scrofularia*) [...]

skulptur'o. Skulparto [...]

spik'o. Teksto de la ilustraĵo: [...] d) leliko lodilklo [...]

spondilit'o ♀ Akuta aŭ kronika inflamo de la vertebroj.

★ **stang'o. flag~o** **1** ♂, ~o sur la pobo de ŝipo, destinita ricevi la nacian flagon. **2** Ligna ~o, al kiu estas fiksita ordinara flago. [...]

start'i [...] **~igi**. Iĝi ~i: ~igi, re~igi komputilon. ~igilo. Elektra [...]

stenograf'i [...] **~i'o** **1** Sistemo de signoj, por ~i: la ~io de Pitman [...]

stenoz'o ♀ Afekcio pro mallarĝiĝo [...]

sternorink'o [...] (malestaj ĉe la inoj de ko~uledoj k de afidoj): afidoj, aleŭrodoj, ko~uledoj k psiloj estas ~oj.

stratosfer'o [...] tegaĵoj de Tero, k komenciĝas ĉe situanta inter 10–12 k 50 k m super la tersupraĵo [...]

★ **strek'o** [...] **4** ~eto **32** [...] **ĉirkaŭ~i**. Fari ~ojn ĉirkaŭ: ĉirkaŭ~ita butono de celumilo [...]

② **sublim'i** (tr) ² *Pasigi korpon substancon de la solida stato rekte en la vaporan.* [...] **~igi**. [...] (varmofiko ĉe ~iĝo de unu molekulo aŭ molo da substanco).

★ **sud'o** [...] **4** La altiranta Unu el la du polusoj de magneto [...]

★ **sulk'o** [...] **mal~igi**. Perdi siajn ~ojn: liaj brovoj mal~iĝis. **laŭ(voj)~o. Voj~o proks. paralela al la vojdirekto. tra~i** (pp veturilo, i.a. ŝipo) Trairi, ~ante: (f) li tra~is la lagon, la marojn. tra(voj)~o. Voj~o proks. perpendikla al la vojdirekto: akvovoja, rada, trajna tra~o. rad~o, voj~o. ~o, farita en vojo per radoj de veturiloj; voj~o: (f) la plejmulto treniĝas en la voj~oj de malnovaj kutimoj; la voj~o de la rutino. voj~o. ~o en vojo, diversa laŭ deveno (ekz. radoj, akvovojo) k direkto (kompare al tiu de la vojo): laŭaj voj~oj (laŭ~oj), traaj voj~oj (tra~oj). ² *vojtruo, azendorso.*

★ **sup'o** [...] **testud~o**. ~o el karno de kelonioj (martestudoj). ² *ŝarko, salangano.*

① **supin'i** [...] **~(ad)jo**. Tiu movo [...] **~antoatoro** ♥ Nomo de [...]

② **supin'o** Λ Verba modalo en [...]

★ **supr'e** [...] **al~a. Direktiĝanta supren. al~i. Direktiĝi supren ĉi al la ~o. ĉi~e** [...] **de~i. Direktiĝi malsupren. ĝis~e** [...]

surf'o [...] **~i** (ntr) ² *Praktiki sporton per ~otabulo.*

★ **sving'i** [...] **2** Forte [...] kiu~ tro forte la manon ~as, nenion atingas^Z; [...] **~o** [...] **3** (ss) ♪ Ĵaza stilo, naskita ĉ. 1935, k karakterizata per de grandaj orkestroj, brilaj solistoj k uzo de kvar egalaj taktoj pulsoj. [...]

★ **ŝ. I-** Senvoĉa frikativa gingivalo. [...]

ŝakt'o^Z [...] **rub~o** [...] tra kiu oni ĵetas la rubajojn k balaidajojn, kiuj tiele [...]

ŝankr'o ♀ Ulcero [...] infektoj (venereaj [...] mola ~o (specifa venerea malsano [...])

★ **ŝark/o** [...] **martel~o** [...] martelo.
mustel~o. *Sp. (Mustelus mustelus) de malgranda ~o ofta en Atlantiko k Mediteraneo. SIN. marmustelo.*

ŝelak/o^Z. *Rafinita lako 3, sub formo de oranĝaj aŭ ruĝe brunaj lamenoj, uzata i.a. por vernisoj, kosmetikaĵoj k en la elektra k teksta industrioj. Lako 7, prezentata en la komerco sub formo de flavaj aŭ brunaj lamenoj, k uzata ekz. por dielektrikiĝi bobenan volvaĵon ks.*

ŝild/o. Teksto de la ilustraĵo:

2) **ŝildo.** **blazon~o** (ĈĈefaj dividoj) ~~de ~ŝildo~~

★ **ŝip/o.** [...] **barĝo~o.** ~o, ekipita por la transporto de barĝoj. [...] **karbo~o;** **kargo~o.** ~o, ekipita por la transporto de karbo (resp. kargo) [...] **kosmo~o.** ~~Vd kosmo~~ *Speco de ~o, konstruita por vojaĝoj tra la kosmo.* [...]

Teksto de la ilustraĵo (p. 1113) [...] 2) vel~o: [...] d) frontmaso [...]

★ **ŝov/i** [...] **en~i 1** Enigi, ~ante: [...] Ŝ *en~iĝiveblaj okuloj de heliko.* [...]

★ **ŝrank/o.** Meblo fermebla [...] *servica ~o (= servico~o);* [...] **fum~o** (K) Vitra ~o en laboratorio, kie la aero estas forelŝuĉata, ~~k en kiu oni efektivas eksperimentojn kun malbonodoraj aŭ iritaj gasoj.~~ **konekto~o** (K) *~oforma ujo, enhavanta konduktilojn k konektajn organojn, ekz. ŝnurparojn, baskulŝaltilojn, signallampojn aŭ signalklapojn k aliajn, uzata por retoj, por telekomunikado k.s. Konektotabulo en telefoncentraro, enhavanta ĵakojn, al kiuj la konduktiloj k la konektaj organoj estas fikse konektitaj, ekz. ŝnurparoj, baskulŝaltiloj, signallampoj aŭ signalklapoj k.a.* [...] **sekig~o** (K) *Sekigujo en formo de ~o. Pli malpli granda ~o, en kiu oni sekigas. ujojn, pipetojn k.a.* ~~ks. sekigujo~~ [...]

p. 1125, paĝokapo, maldekstre: **Ŝumeno**

★ **ŝultr/o 1** ♥ Parto de la korpo, kuniganta kun la ~~kolo-torako~~ la supron de la brakoj de homo aŭ de la antaŭaj kruroj de besto [...]

ŝvit/o^Z [...] **frosto~o.** *Pemie.*

★ **tabel/o** [...] **paf~o.** *Tabel~o,* montranta la elementojn de la celumado por [...]

★ **tabl/o 1** Meblo [...] flankoj: *faru ~on el akacia ligno*^X [...] ~~k u faldebla, longigebla ~o;~~ [...] *porti iun sur lian operacian ~o* [...]

★ **tag/o 1** (K) [...] *sidera ~o* (inter [...] ĉ. 4 min. ~~malpli mal~~longa, ol la suna) [...]

tajd/o^Z [...] **alta ~o.** *Ula unu el la du normaj ~oj, en kiu [...]*

takt'o [...] 2 (evi) = ~~m~~mezuro 10 [...]

talam/o ♥ [...] de la tria *cerba* ventriklo.

talar/o^Z. Longa [...] dum la plenumado de ~~ŝi~~aj funkcioj.

★ **talent/o** [...] **~a.** [...] (f) *mizero havas ~an kapon*^Z; (f). **~ulo** [...]

Talmud'o. Vastega [...] kompilitajn en Jerusalemo ĉ. 400 p.K. [...]

taraksak/o [...] **oficina ~o** (*T. officinalis* [...])

★ **tavol/o** [...] **~diko** ⊕ Perpendikla [...] malsupra (*~planko*) surfacoj de ~o. [...]

tazet/o [...] (*Narcissus tazetta*) [...]

★ **tegment/o.** Teksto de la ilustraĵo: d) ~~grop~~~o [...]

tekneci/o [...] atommaso 97,918 [...]

teknik/o. Tuto [...] plenumi verkon ~~aŭ produkti objektonde arto, produkton de industrio aŭ faraĵon de metio:~~ *inspiro* [...]

★ **teks/i** [...] **~uma 1** [...] ~~~umaj plantoj.~~ 2 [...] ~~~umaj industrioj~~ [...]

telope/o (K) *G. (Telopea el) proteacoj* [...]

★ **temp/o** [...] **sam~eco.** Stato de ~~de~~-du personoj [...]

★ **ten/i** [...] **maŝ~ilo.** Ilo, ~~kun-en~~ formo de longa fibro, kiun [...]

teni'o. Teksto parte kaŝita de la ilustraĵo; jen la kompleta teksto de la artikolo:

teni'o 1 Ŝ *G. (Taenia) de plathelmintoj el la klaso de cestodoj, longaj, rubandformaj, konsistantaj el multaj segmentoj, parazitantaj en la intesto de diversaj animaloj, inkluzive de homo; ilia vezikforma larvo, nomata cisticerko, parazitata en animalo preskaŭ ĉiam diferenca de tiu de la plenkreska formo.* ~~ks. ekinokoko.~~ 2 ~~ks.~~ Cestodo. 3 ♥ *Nomo de diversaj rubandoformaj elementoj: kojraj ~oj, talama ~o (taenia coli, taenia thalami).* **~a.** Rilata al ~o: *~a antivermaĵo (= ~icido).* **~icido** (K) Medikamento, uzata por mortigi ~ojn. **~ozo.** Afekcio, kaŭzata de iu ~o.

p. 1150, teksto de la ilustraĵo: **tero. (T)~a strukturo.** [...] 2) detalo de la krusto k supra mantelo. a) krusto; b) supra mantelo; ~~cb~~ malsupra mantelo; [...]

Dekstra parto de la ilustraĵo (2): forigi la supran «c» k anstataŭigi la malsupran per «b».

tera/ (K) Pref., uzata antaŭ unuoj k signifanta ~~du~~ «*du*biliono**blo**» (10¹²) [...]

terapi'o^Z [...] **fiziko~o.** ~o per fizikaj faktoroj (akvo, aero, elektro, lumo, frido,

varmo) k ankaŭ ripozo, masaĝo, trepidado, kuracgimnastiko ks) precipe por reeduki k rekapablighi pacienton [...] **kelato**~o. ~a uzo de kelatigantoj kontraŭ pezmetalaj toksigoj. [...] **mokso**~o. ~o per moksoj. [...]

teren°o [...] 2 ⊕ La subgrundo, rigardata laŭ **sĝ**ia origino aŭ formiĝo [...]

★ **termin**/o [...] ~**aro**. Vortaro [...] astronomia, meteologia ~**aro**. [...]

teror/o [...] ~**i**, ~**izi** (tr) Sisteme k agite teruri: la Akademio devas ĉion esplori senpasje, ne lasante sin ~**izi** per laŭtaj krioj².

terpen/o ⊕ Kn de multaj, ĉefe vegetaĵaj lipidoj, **derivantaj devenantaj** el du [...]

Tianŝano/o. = **Tjanŝano** Monto en Ĉinio (81°E, 43°N).

Tiber/o [...] **trans**~a. Situanta sur la [...]

★ **tiel**. [...]

timpan/o [...] ~**ismo** [...] dis**stre**ĉiĝo [...]

tip'o [...] ~**ograjf**'o. Specialisto en ~**ograjfio** I. [...]

tipuan/o [...] sp. (*T. tipu*) de arbo [...]

★ **tir**/i (tr) I- Ne ŝanĝante mem sian lokon, delok**igi** al si [...]

tire/o [...] *M. thyreoarytenoideus* [...]

tiristron/o [...] duonkonduk^{ta}nto [...]

tiroid/o [...] **para**~o ♥ Nomo [...] apud la ~o: [...] per hiper**kalciemi**ga efiko [...]

Tjanŝano/o. Monto en Ĉinio (81°E, 43°N).

-**tom**/o ♣ Suf., uzata en kirurgio [...]

toni/o [...] **hiper**~a [...] 2 (pp solvaĝo) ⊕ Pli koncentrita ol kompar**ita** solvaĝo. **hipo**~a [...] 2 (pp solvaĝo) ⊕ Malpli koncentrita ol kompar**ita** solvaĝo. [...] **sam**~a (pp solvaĝo) ⊕ Same koncentrita kiel kompar**ita** solvaĝo. [...]

① **tonik**/o ♪ La baza **noto**-**tono** de gamo [...]

torinok/o [...] el plantofibroj de brusonetio k viktremio **k el glu**aĝo, dika [...]

★ **tort**/o ✂ **Bakita plado, konsistanta el ~ofundo kun garnaĵo diversspeca (fruktoj, legomoj k.a.) ligita per io pasteca aŭ solidiĝanta (kremaĵo, kompoto ks)Plata, ordinare rondforma kuko, sur kies fundo estas etendita tavolo el kremaĵo k/aŭ fruktoj: ĉeriz~o, pom~o, poreo~o, buterkrema~o, lardo~o (kiŝo). ☞ flano, pasteĉo, kiŝo, volovano. ~eto. Unuporcia mMalgranda ~o, por unu persono. ~ujo. Bakpleto, ĝenerale rondformaPlato, ĝenerale metala, por baki ~on. ☞ bakpleto. ~ofundo. Bakita pasto,**

kiu servas kiel bazo de ~o: **murba ~ofundo. lardo**~o. ~o garnita per larderoj k cepecetoj, **ligitaj persur kiun oni verŝas miksaĵon el** ovoĵ k kremo.

tortilj/o [...] *fromaĝo. ☞ platpano.*

†**Toskan**/o. Loĝanto de (T)~io. ~a. Rilata al ~oj: *la ~a dialekto, arto. (T)~io, ~ujo.* Regiono de C Italio (Florenco). ☞ *Etruskio.*

totem/o ⊕ Viva [...] nomo: [...] *la ~o estas tabua por tiesĝia klano.* [...]

★ **trab**/o [...] **rul**~o² 1 ♪ Kultur**iva** ilo [...]

†**Trac**/o = †**rako**Ⓜ.

Trajan/o [...] venko de ~o super la dDakoj).

trajn°o [...] 2 🚂 Vagonaro [...] aŭ alia trakvetur**iluno**-trakvetur**il(ar)o** kun propra trakcio [...] **sub**~o: = mMetroo [...]

① **trak**/o ① ✈ Projekcio [...] 2 🚂 Konstruciaĵo [...] veturiloj: ~o estas ĝenerale durela, **pli malofte tri- aŭ kvar-rela sed mikspuraj specoj k konstruciaĵoj kun dentrelo aŭ gvidrelo havas tri aŭ kvar relojn; ~forko; ~okrucaĵo. sak**~o 🚂 ~o, **ligita nur unuflanke kun alia ~o. Senelira**~o.

trakci/o 🚂 La movo de trajnoj aŭ **manovrokompletoj** **manovradunuoj** per [...]

tramontan/o ✨ Malvarma vento, blowanta en Rusiljono, Italio aŭ **Egea Maro** Arkipelago.

transit'o 1 Traveturo [...] nur trapasas, **ne pagante sen pago de** limimpost**o** [...]

transitiv'a 1 Λ (pp verbo) Tia, ke ĝi povas ricevi **rektan** objekton [...] **ne**~a (pp verbo) Tia, ke ĝi ne povas ricevi **rektan** objekton [...]

transmisi/i [...] **inter**~ilo [...] inter mova k mov**ig**ata akso, ekz. per dentradoj.

Trap/o [...] kun tre rigora regul**aro**. [...]

trapez'o [...] ~**oido** ♥ (*os trapezoideum*) [...]

★ **tre** [...]

① ★ **tri** [...] RIM. Simile pri aliaj pozitivaj entjeroj *n*: **konsideru n-op**~on (*x₁, ..., x_n*). [...] ~**jara**. Naskita **antaŭjam** de ~ jaroj

② **tri**/ [...] ☞ *mono*/, [...] → ~**hiper**/ [...]

trifori/o 🏰🔗 Galerio[...]

trik(v)etr/o [...]

trikvetr/o Vd **trik**(v)etro. ♥ (*triquetrum*) **Osto de la supra vico de la karpo, inter la lunato k la pizoforma.**

trilogi/o [...] ☞ *tetralogio.*

Troj/o [...] ~a. Rilata al ~o: *la ~a regno, armeo; Hektoro, la ~a heroo; la ~a ĉevalo*

(grandega ligna ĉevalo, per kiu la helenoj eniris Trojon). **~a ĉevalo 1** **ĵ** Grandega ligna ĉevalo, per kiu la helenoj eniris Trojon. **2** **☐** Komputila programo, farita tiel, ke ĝi ŝajnas kiu ŝajnigas sin utila k sendanĝera, sed rompas la sekurecon aŭ difektas fakte estas farita por rompi la sekurecon aŭ difekti ion en komputila sistemo. **☞** viruso. [...]

★trompi (tr) **1** (iu iun). Intence [...] la tuta historio de la Delegacia Komitato montras, ke ni estas simple ~itaj^z [...]

tropidonoto (ark.) = natrikso.

troposfero [...] altiĝo. **☞** stratosfero,

★trovi (tr) **1** Ekvidi [...] (f) ~i [...] la solvon de problemo; [...] **5** Ricevi de iu Ekveki ĉe la aliaj ian sentan reagon [...]

★truo [...] **voj~o. ~o en vojo.**

★trudi [...] **en~iĝanto, en~ulo.** [...]

★truf [...] ĉ. 180 sp-oj el askomikotoj (plejparte el la g-oj *Tuber k; Elaphomyces; Melanogaster*) aŭ bazidiomikotoj (*ŝajn~oj*). [...] **ŝajn~o.** ~o, produktata de bazidiomikotoj el la (g-oj: *Hymenogaster; Melanogaster*).

★tulipo **☛** G. (*Tulipa* el liliacoj) de plujaraj herboj [...]

Turingio^z. Lando de FRG (*Erfurto*Vajmaro).

★tus/i [...]. **kontraŭanti~a** Tia, ke ĝi retenas ~on: *kontraŭanti~a siropo.*

uok/o. Volbopato.

ukulel/o **♯** Malgranda [...] Havajo. **SIN**☞ *havaja gitaro.*

★uln/o **1** **♥** (*ulna*) Longa maldika osto [...] **2** **ĵ** **Mezurunuoj de longo, diversvalora (de 38 cm ĝis 1,20 m) laŭ la tempoj, landoj k varoj: veluro, kostanta po tri guldenoj pro ~o^z; (f) la ŝtuparo estis ~oalte kovrita de neĝo^z; havi ~olonan nazon; (f) tiajn homojn oni ne povas mezuri per la ordinara ~o^B. RIM. Nur la dua signifo estas indikita en la Fundamento. ~a.** Rilata al la ~o: **♥** la ~a arterio; la ~a nervo estas bone palpebla k facile vundebla malantaŭ la interna epikondilo de la humero. **2** **ĵ** **Mezurunuoj de longo, diversvalora (de 38 cm ĝis 1,20 m) laŭ la tempoj, landoj k varoj: veluro, kostanta po tri guldenoj pro ~o^z; (f) la ŝtuparo estis ~oalte kovrita de neĝo^z; havi ~olonan nazon; (f) tiajn homojn oni ne povas mezuri per la ordinara ~o^B. RIM. Nur la dua signifo estas indikita en la Fundamento.**

①umbr/o **♂** G. (*Umbra*) [...]

@uUmbr/o. Loĝanto de (U)~io. (U)~io. Regiono de C Italio [...]

Unikod/o **☐** (*Unicode*) **Universala signaro, enhavanta la signojn de ĉiuj normaj signaroj k de ĉiuj homaj lingvoj** 16-bitaj signaro, proponita por faciligi la transsendadon de diverslingvaj tekstoj. **☞** Askio.

★unu. [...] **~o** [...] **2** **Å** Difinita kvanto [...] aŭ frakcion de ĝi: [...] en la *mezursistemo SI-mezursistemo* la ~oj estas la metro [...]

Ural/o [...] **2** Rusia rivero, enfluanta en la Kaspian-maron (51°54'E, 47°05'N). [...]

ure/o **⊗** **♂** Blanka [...] en la urino. **~ato (evi) = urato. ~azo** **⊗** Enzimo [...]

ured/o [...] **~aloj.** Ordo [...] laŭ la sp-oj okazi ĉe nur unu parazitanta planto [...]

urin/o [...] **~ato = ureato.** [...]

urodel/oj **♂** Ordo (*Urodela*) [...]

★ŭ [...] **★~o.** Nomo de tiuj fonemo k grafemo.

vaginal/o **♥** **Ingo el serozo aŭ fibra kuniga histo** Ingoforma serozo; okulbulba ~o (*vagina bulbi*); ~o de tendeno. **~ito** **♣** Infamo de ~o.

★vagon/o [...] **kuŝ~o. Pasaĝer~o. ekipita per modestaj kuŝlokoj; lit~o.** Pasaĝer~o, ekipita per litoj por dumnoktaj vojaĝoj. [...] **restoraci~o, salon~o** Speciale ekipita ~o por tiuj servoj al la pasaĝeroj. **poŝt~o.** [...]

Vajmar/o. **Urbo en Ĉefurbo de Turingio** (11°19'E, 50°59'N). [...]

vari³i [...] **kultivo~o** **↷** ~o de [...]

★varm/a [...] **~o** [...] **3** **☐** Energiformo rilata al rapidaj moviĝoj de la atomoj [...] *specifa ~o* (kvanto da ~o necesa, por altigi je unu grado varm-unuo la temperaturon de unu gramo mas-unuo de difinita korpo substanco; **☞** ~okapacito). [...] **brul~o** **☐** La ~okvanto, kiu liberiĝas ĉe la forbrulo de certa unuo kvanto da substanco. **fando~o** **☐** La ~okvanto, necesa por fandi certan kvanton da substanco. [...]

vaskul/o [...] **~aro.** Tuto de la ~oj, de difinita organo aŭ organismo. **~arito** **♣** **Inflamo de la ~oj de organo. ~(ar)izi** **♥** **♂** Provisi korpoparton per pli malgrandaj ~oj (pp ĉefaj arterioj k vejnoj). **☞** nervizi. **~ito** **♣** **Inflamo de ~o(j). ĉil~o** **♥** Limfo~o [...]

veld/i [...] kunforĝante ilin kiel unu **tuton** [...]

★velk/i [...] **~igi.** Fari, ke iu aŭ io ~asu [...]

★**ven/i** [...] **re~poŝte**. Per la plej proksime forir~onta poŝto [...]

★**vent/o** 1 ✱ Daŭra, **precipe** horizontala aerfluo [...] (analoge) ~~la Suna ~o~~ [...]

★**ventr/o** 1 [...] *la bovino havis la ~on ŝvelinta de gasoj.* ~~abdomeno.~~ 2 [...]

verand'o [...] 2 [...] fermebla **perde** paneloj.

verben'o [...] **citron~o** (*Aloysia citriodora*), el [...]

★**verdigr/o** ① 1 Kupra oksido. 2 ~~La Alkalbaza~~ kupra acetato. [...]

Vergili/o [...] (~~ĉ. 70-1971 a.K.-19 p.K.~~). [...]

★**verŝ/i** [...] **sango~o**². Vundad~~ig~~o aŭ pere~~ig~~o de homoj pro batalo [...]

★**vest/o**. Teksto de la ilustraĵo (p. 1228). vesto. Diversaj ~oj: [...] 12) **toĝo**; [...] 17) mitro; 18) burnuso [...]

Vestfali/o ~~la~~ Iama **germana-Prusia** provinco [...]

★**vet/i** [...] 2 Riski [...] se la pri~ito venk~~as~~, la sumo est~~as~~ pluroble repaĝ~~ota~~.

veteran'o [...] 3 (f) Homo [...] okupon: *la esperantistaj ~oj-E-istaj.* ~~emerito.~~

★**vid/i** [...] **ne~ebla**. [...] *ne~ebligi celobjektivon militan.* [...] **re~igi** [...] amojn. ~~spugli, retrospektiva.~~ [...]

vide/o/ ~~la~~ Pref., ~~montranta~~ **Elektronika procedo de** registradon, transdonon aŭ reproduktadon de bildoj; k eventuale sonoj; ~~per elektronika procedo~~: ~ **amplifilo**, ~**obendo**, ~**disko**, ~**registrilo**. → **magnetoskopo**. ~~~aĵo, lo, farita per ~o.~~

★**vig/a** [...] **mal~iĝo**. **Evoluo** ~~State~~ de tio, kio iĝas mal~a [...]

viking/o. Unu el la ~~s~~**Skandinavaj** militist~~est~~roj [...]

★**vin/o** [...] **~isto**. Oficisto, komisiita pri la **prezent**servado de la ~oj en palaco [...]

★**vir/o** [...] **kapro~o** (ark.) 1 Faŭno. 2 ~~Vir~kapro~~. [...]

virus/o [...] 3 ~~la~~ **Komputila** programo, kiu reproduktas sin, normale per **trompado de homoj**, kiuj **senscie rulas ĝin**. ~~Troja ĉevalo, vermo.~~ [...] **retro~o**. RNA~o kapabla integri~~gi~~ DNA-transskribaĵon de si [...]

★**voj/o** [...] **rundo~o** ~~la~~ ~eto sur **supro de fortikaĵo** ~~remparoj de kastelo~~, kie [...]

Volg/o [...] ~~la~~ **Kaspian-Maron** [...]

Vorarlberg/o. [...]

vukeri/o ~~la~~ G. (*Wuchereria*, sin. *Filaria*) [...]

Vulkan/o [...] ★**(v)~o** ⊕ Loko [...] ĉu submare: ~a **konuso** (konusforma monto, konsistanta el la akumulo de elspruĉita [...])

★**vulp/o** [...] **mustel~o**. Sp. (*Speothos venaticus*) de S-Amerika rabobesto (~~leticyon~~) el la fam. [...]

★**vultur/o** 1 ~~la~~ **Unuspecia g.** *Vultur gryphus*. **SIN.** **Anda kondoro.** 2 ~~la~~ **Fre-g** **Granda kadavrovora** rabobirdo (~~Vultur k-pareneaj g-oj~~) kun longa, rekta beko malsuprenkurba ĉe la pinto, kun **ofte** pli-malpli nudaj kapo k kolo k kun relative malfortaj piedoj: *putraĵo allogas ~ojn* (f: pp avidaj heredantoj). **SIN.** **grifo, malnovmonda ~o.** ~o 2 el la fam. **akcipitredoj, loĝanta en la Malnova Mondo (Eŭropo, Azio k Afriko), ekz. gipo, gipaeto, neofrono, orel~o, monaĥ~o.** ~~grifo, kondoro.~~ **novmonda ~o.** ~o 2 el la fam. **katartedoj, loĝanta en la Nova Mondo (Ameriko), ekz. katarto k kondoro.** **orel~o.** Sp. de **malnovmonda ~o** (*Torgos tracheliontus*). **monaĥ~o.** Sp. de **malnovmonda ~o** (*Aegyptius monachus*).

★**vund/i** [...] **paf~i.** ~i per pafado [...]

Vurtemberg/o. Iama germana ~~duk~~**reĝo**lando [...]

Zair/o. ~~Granda rivero de C Afriko, antaŭe nomata~~ = Kongo 1 (~~12°24'E, 6°S~~). **~io.** [...]

zap/i (ntr) (pp televidanto) ~~Rapide~~ [...]

zepto/ ~~la~~ Pref., uzata antaŭ unuoj k signifanta: «**triiliardkvarilionono**» (10²¹) [...]

zeta/ ~~la~~ Pref., uzata antaŭ unuoj k signifanta: «**triiliardkvarilionoblo**» (10²¹) [...]

Zimbabv/o [...] (Harareo). [...]

★**zink/o** [...] atommaso 65,4139 [...]

zodiak'o 1 ~~la~~ Ĉiela [...] k de 13 konstelacioj. 2 Laŭ [...]

① **zo/o** [...] **sporo~oj** [...] *plasmodio, kokcidio, hematozoo estas sporo~oj.* [...]

zom/i [...] 3 ~~la~~ **Uzi ~on 2 por filmi.** [...]

★**zon/o** [...] **flank~o** ~~la~~ Aro de tiuj frekvencoj en frekvencospektro de modulada fenomeno, kiuj troviĝas supre k malsupre de la portonda frekvenco: **unuf**flank~o, **duf**flank~o.

Fontoj de ilustraĵoj
GB: Gwynne-Vaughan D. T. k Barnes G., 1930. *The structure and development of the fungi.* Cambridge University Press eld.

GM: GUILLERMOND A. k MANGENOT G., 1936. Précis de biologie végétale. Masson. eld., Parizo.

V: VELENOVSKÝ J., 1905. Vergleichende Morphologie der Pflanzen. Fr. Řivnáč eld., Prago.

Listo A. Mallongigoj ĝenerale uzataj

irp.k. internacia respondkupono [estu post int]

[jen-jeno](#)

Listo C. Regnokodoj laŭ ISO 3166

Argentino [AR](#)

Burundio

Domingo [DOM](#)

Omano [OMN](#)

Saŭd-Arabio

[Sudano SD](#)

Tajlando

Turkmenio [TMU](#)